

شناسایی عوامل موثر بر توسعه ورزش قهرمانی هندبال به روش فراترکیب

ولی علیزاده^۱

جواد شهلائی باقری^۲

حبیب هنری^۳

غلامرضا شعبانی بهار^۴

 10.22034/SSYS.2022.1436.1988

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۹/۰۴/۱۲

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۹/۰۶/۲۴

هدف از پژوهش حاضر، تحلیل کیفی پژوهش‌های انجام گرفته در حوزه توسعه ورزش قهرمانی به ویژه ورزش هندبال بود. روش پژوهش حاضر، کیفی و از نوع فراترکیب با روش هفت مرحله‌ای ساندلویوسکی و باراسو (۲۰۰۷) بود. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه منابع مرتبط به تعداد ۴۶۵ منبع بود که ابتدا تعداد ۶۵ منبع بر اساس عنوان انتخاب شد. سپس ۴۳ منبع بر اساس چکیده گزینش گردید و در نهایت ۳۴ منبع بر اساس محتوا به عنوان منابع مرتبط، به روش کدگذاری تجزیه و تحلیل شدند. نتایج فراترکیب، عوامل موثر بر توسعه ورزش قهرمانی هندبال را در دو محیط درونی (سطح خرد و میانی) و بیرونی (سطح کلان) و در چهار مقوله اصلی شامل عوامل فردی (۵ بعد و ۲۴ کد)، عوامل انسانی - مدیریتی (۶ بعد و ۴۰ کد)، عوامل مالی - زیرساختی (۴ بعد و ۴۶ کد) و عوامل

۱- دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

۲- دانشیار، گروه مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران (نویسنده

مسئول)

E-mail: Javadshahlaee@gmail.com

۳- دانشیار، گروه مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

۴- استاد تمام، گروه مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

● شناسایی عوامل موثر بر توسعه ورزش قهرمانی هندبال به روش فراترکیب

اجتماعی - فرهنگی (۶ بعد و ۳۷ کد) طبقه‌بندی نمود.
در مجموع، می‌توان گفت که عوامل و مولفه‌های به‌دست آمده از این تحقیق راهنمای خوبی جهت سرمایه‌گذاری، تصمیم‌گیری و اتخاذ راهبردهای مناسب توسعه هندبال کشور می‌تواند باشد.

واژگان کلیدی: تحلیل کیفی، توسعه ورزش قهرمانی، فراترکیب و هندبال.

مقدمه

به‌طور کلی، موفقیت بین‌المللی در سطح قهرمانی می‌تواند نشانه‌ای از شرایط عمومی یک ورزش در یک کشور خاص باشد و اغلب توسط دولت‌های ملی، رسانه‌ها و عموم مردم برای قضاوت در مورد مدیریت و عوامل اجرایی سازمان‌های ورزشی استفاده می‌شود (دی بوسچر^۱، ۲۰۱۸). در این زمینه، مدل‌ها و رویکردهای مختلفی در طول زمان ارائه شده‌اند که توجه به آن‌ها می‌تواند راهگشای توسعه ورزش‌های قهرمانی در کشور باشد. البته این شیوه‌ها کاملاً مدل سازی نشده‌اند و تابع سیاست‌های ورزش قهرمانی کشورها و سازمان‌های مربوطه هستند (رمضانی‌نژاد و همکاران، ۱۳۹۴). کشور ما نیز از این لحاظ در شرایط ویژه‌ای به‌سر می‌برد و به نظر می‌رسد مدل‌های سلسله مراتبی نمی‌تواند مفید باشد. لذا نکته بسیار مهم در انتخاب یک مدل بومی برای توسعه ورزش قهرمانی در کشور، توجه به همه عوامل موثر و دخیل در موفقیت آن می‌باشد. به ویژه اینکه بسیاری از کشورهای آسیایی تازه استقلال یافته حاشیه دریای خزر و برخی کشورهای عربی نیز بخشی از مسیرهای مورد نیاز توسعه ورزش قهرمانی را زودتر طی کرده و به رقبای جدی ایران در رقابت‌های ورزشی تبدیل شده‌اند. برای مثال، یکی از عوامل اثر گذار در موفقیت‌های ورزشی بین‌المللی، بهره‌برداری از کرسی‌های مدیریتی و اجرایی است که به وسیله بسیاری از کشورهای صاحب نفوذ عربی و غربی در سازمان‌های ورزشی منطقه‌ای و جهانی کسب شده است (رمضانی‌نژاد و هژبری، ۱۳۹۶).

مطالعات در این زمینه نشان داده‌اند که عوامل زیادی بر موفقیت و توسعه ورزش قهرمانی اثرگذارند و طبقه‌بندی این عوامل بسیار دشوار است. در بیشتر این تحقیقات از یک یا چند شاخص محدود از ابعاد مختلف توسعه ملی مانند GDP^۲، نرخ رشد جمعیت، نرخ اشتغال و غیره استفاده شده است (ملائی و همکاران، ۱۳۹۷)، اما یکی از پرکاربردترین تحقیق در این زمینه، تحقیق دی بوسچر و همکاران (۲۰۰۶) می‌باشد که عوامل موثر بر توسعه ورزش قهرمانی و موفقیت ورزشی را به سه سطح اصلی تقسیم کرده‌اند: ۱- متغیرهای سطح خرد^۳: ورزشکاران (ویژگی‌های ژنتیکی) و افراد محیط زندگی آنان (والدین، مربیان و دوستان). بعضی دیگر را نمی‌توان کنترل کرد (ژنتیک). ۲- متغیرهای (تکنیک‌ها و تاکتیک‌های تمرینی) و بعضی دیگر را نمی‌توان کنترل کرد (ژنتیک). ۳- سطح میانی^۴: سیاست‌ها و تدابیر ورزشی (عملکرد طولانی مدت را تحت تاثیر قرار می‌دهند). ۳- متغیرهای سطح کلان^۵: موقعیت اجتماعی و فرهنگی محل زندگی افراد (رفاه اقتصادی، جمعیت، تغییرات جغرافیایی و آب و هوایی، میزان شهرنشینی و نظام سیاسی- فرهنگی). همچنین یک بخش نیز به نام «محیط ورزش قهرمانی»^۶ شامل عوامل همپوشانی شده بین سطوح کلان و میانی از قبیل رسانه‌ها، سیستم آموزشی، اسپانسر، تماشاگران، بخش خصوصی، سابقه و فرهنگ ورزش قهرمانی می‌باشد. آنها همچنین با بررسی روابط متقابل عوامل کلان، میانی و خرد در یک مدل مفهومی (SPLISS)^۷ ارکان موفقیت بین‌المللی در ورزش را به نه رکن یا پایه (حمایت مالی^۸، رویکرد جامع

1. De Bosscher
2. Gross Domestic Production
3. Micro-level
4. Meso-level
5. Macro-level
6. Environment of sport systems
7. Sport Policy factors leading to International Sporting Success
8. Financial support

برای ارتقای سیاست‌ها، مشارکت در ورزش^۲، شناسایی استعداد و سیستم پیشرفت^۳، حمایت ورزشی و شغلی^۴، امکانات آموزشی^۵، تدارک مربی و پیشرفت مربی^۶، رقابت ملی^۷ و تحقیقات علمی^۸ تقسیم کردند (دی بوسچر و همکاران، ۲۰۱۵). بررسی واقعیت‌های موجود در این زمینه نشان می‌دهد که سطوح مشارکت ورزشی افراد در ورزش قهرمانی را می‌توان به صورت مدل پویایی در نظر گرفت و نمی‌توان به راحتی آن‌ها را به صورت سلسله مراتبی طبقه‌بندی کرد، چون این سطوح بر هم تاثیر متقابل دارند و با توجه به شرایط اجتماعی، سیاسی و اقتصادی قابل تفسیر و اجرا هستند (رمضانی‌نژاد و همکاران، ۱۳۹۴). در بررسی ادبیات پیشینه عوامل موثر بر توسعه ورزش قهرمانی، خلاصه مطالعات منتخب در جدول ۱ به مرور زمان آورده شده است:

جدول ۱. مطالعات مهم اخیر عوامل موثر بر توسعه ورزش قهرمانی به ویژه در حوزه هندبال

نویسندگان	خلاصه تحقیق
196 A1 سند تفضیلی نظام جامع توسعه تربیت بدنی و ورزش کشور (۱۳۸۶)	عوامل و مؤلفه‌های مؤثر بر توسعه ورزش عبارت اند از: منابع انسانی، قوانین و مقررات، نهادها، فرهنگ، فناوری اطلاعات و ارتباطات، مدیریت و برنامه ریزی، تحقیق و توسعه، استاندارد و ارزیابی، امکانات زیر ساختی، امکانات زیربنایی عمومی، امکانات و تأسیسات ورزشی و لوازم و تجهیزات ورزشی. در برنامه پنجم و ششم توسعه ورزش کشور نیز ابعادی مانند اماکن و تجهیزات ورزشی، منابع مالی، منابع انسانی، فرهنگ در ورزش، آموزش و پژوهش و سرمایه گذاری و تقویت بخش خصوصی مطرح شده‌اند.
A2 خواجه (۱۳۸۸)	شاخص‌ها و عوامل اثر گذار بر توسعه ورزش قهرمانی به ترتیب اهمیت عبارت اند از: تسهیلات و تجهیزات، رقابت‌ها و رویدادهای ورزشی، تحقیقات علمی و رسانه ها، استعدادیابی، ورزشکار، ورزش همگانی، حمایت مالی، مربی، ساختار و سازمان برنامه های ورزش. براساس نتایج این پژوهش، عواملی که در توسعه ورزش قهرمانی دخالت دارند به سه گروه بنیادی، ساختاری و تکمیلی تقسیم شدند. عوامل بنیادی شامل تجهیزات و تسهیلات، رقابتها و رویدادها، تحقیقات علمی و رسانه ها، عوامل ساختاری شامل استعدادیابی، ورزشکار و ورزش همگانی، و عوامل تکمیلی شامل امور مالی، مربی و ساختار و سازمان برنامه های ورزش بود.
A3 آقایی (۱۳۸۹)	مهم‌ترین راهبردها جهت توسعه هندبال استان سمنان را ایجاد و توسعه پایگاه‌های تخصصی استعدادیابی هندبال در سراسر استان؛ تقویت حضور استان در صحنه هندبال کشور؛ توسعه وجهه عمومی ورزش هندبال؛ تقویت ارتباطات استانی و کشوری؛ توسعه مدیریت بازاریابی در هندبال، راه اندازی لیگ هندبال در سطح استان؛ ایجاد تعامل و ارتباط با مراکز آموزش عالی برای توسعه ورزش هندبال؛ توسعه فناوری اطلاعات در ورزش هندبال استان؛ توسعه، حمایت و پشتیبانی منابع انسانی هندبال استان؛ و توسعه نظام مدیریتی ورزش هندبال استان می توان بیان کرد.
A4 احمدی (۱۳۹۰)	در بررسی و عوامل اثرگذار بر موفقیت ورزش قهرمانی ایران نشان دادند که متغیرهای (ثروت، جمعیت، سیاست، فرهنگ، شرایط جغرافیایی، شهرنشینی) معرف خوبی برای مفهوم سطح کلان، متغیرهای (منابع مالی، مربیگری، رقابت، استعدادیابی، امکانات، تحقیقات علمی،

1. Integrated approach to policy development
2. Participation in sport
3. Talent identification and development system
4. Athletic and post career support
5. Training facilities
6. Coaching provision and coach development
7. (Inter) national competition
8. Scientific research

حمایت شغلی، مشارکت ورزشی، رویکرد جامع به توسعه ورزش قهرمانی) معرف خوبی برای مفهوم سطح میانی، متغیرهای (ژنتیک، انگیزش، والدین) معرف خوبی برای مفهوم سطح خرد و متغیرهای (آموزش و پرورش، رسانه ها، حامیان مالی، تماشاگران، سابقه ورزش قهرمانی، بخش خصوصی) معرف خوبی برای مفهوم محیط ورزش قهرمانی هستند که مهم ترین تاثیر را بر موفقیت ورزش قهرمانی ایران داشتند.

چالش های پیش روی هندبال را می توان در سه دسته بزرگ؛ (۱) نیروی انسانی، (۲) ابزاری و (۳) روابط بین الملل جستجو کرد. فرصت هایی که بیشتر از بقیه می توانند رشد و توسعه هندبال را در کشور تسریع کنند، یکی وسعت جامعه دانش آموزی و دانشجویی و دیگری وجود رشته های تربیت بدنی در اکثر دانشگاه های کشور است. برگزاری مسابقات کشوری که در سطح دانش آموزی، دانشگاهی و ملی با هزینه های قابل توجه انجام می شوند فرصت های قابل توجهی برای پژوهش، ارزشیابی و یافتن راه حل های عملی برای رشد و توسعه این ورزش هستند. فرصت های دیگر جنبه های قهرمانی؛ تحرک، زیبایی، جذابیت و مهارتی هندبال است که چنانچه با انتشارات و تبلیغات مناسب به جوانان معرفی و نشان داده شوند، خانواده هندبال را به سرعت گسترش خواهند داد و البته از کثرت است که می توان به کیفیت دست یافت.

A5
امیرتاش (۱۳۹۱)

راهبردهای توسعه نظام ورزش قهرمانی کشور را این گونه تدوین کردند: نهادینه کردن تخصص گرایی و شایسته سالاری در فدراسیون ها و بدنه های عملیاتی ورزش قهرمانی، تقویت برنامه های توسعه ورزش سطوح پایه در فدراسیون های ورزشی، توسعه سهم ورزش زنان از منابع مختلف فدراسیون های ورزشی، تدوین و اجرای نظام جامع توسعه علمی ورزش قهرمانی کشور، ایجاد نظام نوین مربیگری در ورزش کشور، تدوین و اجرای نظام جامع خصوصی سازی ورزش قهرمانی، گسترش روابط عمومی و رسانه ای ورزش های موفق به منظور توسعه وجهه عمومی آن ها، افزایش پخش تلویزیونی رشته های ورزشی غیر از فوتبال، تدوین و اجرای نظام جامع جذب و به سازی نیروی انسانی متخصص در عرصه های مختلف ورزش قهرمانی، تقویت نظام تقسیم عادلانه منابع مالی، فیزیکی و انسانی بین رشته های ورزشی، تدوین نظام استانداردسازی اماکن و فضاهای ورزشی کشور با تأکید بر استانداردهای بین المللی، گسترش تعامل سازمان یافته و اثربخش بین نهادهای ملی و منطقه ای ورزش قهرمانی با نظام آموزش و پرورش.

A6
مظفری و همکاران (۱۳۹۱)

راهبردهای توسعه ورزش قهرمانی ایران را این چنین تدوین کردند: بهبود وضعیت پژوهش های دانشگاهی مرتبط با ورزش قهرمانی، بهبود نظام پخش مسابقات ورزشی از صدا و سیما، بهبود اماکن و تجهیزات پایگاه های کشور و استاندارد نمودن آنها، بهبود عملکرد فدراسیون ها در ورزش قهرمانی، تهیه برنامه راهبردی در ورزش قهرمانی در رشته های مختلف ورزشی، بهبود و سازماندهی وضعیت توزیع منبع مالی و مادی در کشور و رشته های مختلف ورزشی، بهبود وضعیت دوره های آموزشی ورزش قهرمانی ارتقای سطح نظام استعدادیابی در ورزش قهرمانی، تقویت نظام بهره مندی از متخصصان دانشگاهی در ورزش قهرمانی، بهبود و ارتقای نظام برگزاری رویدادهای ورزشی در کشور، بهبود سطح کیفی ورزش قهرمانی بانوان، ارتقای سطح کیفی رشته های مختلف ورزشی، بهبود وضعیت معیشتی قهرمانان و مربیان تیم های ملی، کاهش وابستگی ورزش قهرمانی به اعتبارات دولتی و افزایش کرسی های موثر بین المللی ورزش.

A7
فراهانی، کشاورز و صادقی (۱۳۹۵)

در بررسی و اولویت بندی راهکارهای مؤثر در توسعه ورزش قهرمانی هندبال ایران، مهمترین راهکارها را «استفاده از مدیر تخصصی و خلاق به عنوان رئیس هیئت های هندبال در استان ها»، «ارتباط و همکاری تنگاتنگ و همه جانبه فدراسیون هندبال و هیئت ها با آموزش و پرورش»، «اختصاص بودجه مناسب برای هیئت های هندبال در استان ها»، «برگزاری لیگ و مسابقات در رده های سنی مختلف به صورت هدفمند»، «ارتقای دانش علمی و فنی مربیان»، «پخش تلویزیونی رقابت های هندبال ایران برای رواج بازاریابی، استقبال حامیان و داوطلبان»، «تامین آتیه ورزشکاران از لحاظ مسکن، شغل و... بعد از دوران ورزشی، در جهت

A8
اقتداری بروجنی (۱۳۹۵)

ایجاد انگیزه در آنان» و «تجهیز سالن ها به دوربین مخصوص برای بررسی حرکات بازیکنان و ارائه بازخور به آن‌ها در تمرین» به دست آورد.

در بررسی ابعاد نظری توسعه ورزش قهرمانی و کاربرد آن در ورزش ایران نشان دادند که دو رویکرد توسعه از بالا به پایین و از پایین به بالا وجود دارد. اساس این دو رویکرد نیز مدل‌های سلسله‌مراتبی مشارکت ورزشی است. در برنامه‌های اول تا پنجم توسعه ایران و سند چشم‌انداز ۲۰ ساله جمهوری اسلامی ایران، توسعه ورزش در قالب توسعه فرهنگی مورد تأکید واقع شده است که وجود رویکرد فرهنگی یا تربیتی - اخلاقی به توسعه ورزش ایران را نشان می‌دهد. البته نادیده گرفتن رویکرد اقتصادی و نخبه‌گرا سبب شده است که خصوصی‌سازی و سرمایه‌گذاری‌های خاص و بلندمدت به کندی پیش رود. از طرفی، کشورهای مختلف ضمن حمایت از ورزش همگانی، از طریق فرایندهای ویژه استعدادیابی و حمایت‌های مالی بر توسعه ورزش حرفه‌ای متمرکز شده‌اند که از طریق مدل‌های مختلفی مانند مدل متمرکز، مدل باشگاهی، مدل شبکه‌ای و مدل فردی دنبال می‌شود. در ایران عمدتاً بر مدل باشگاهی تمرکز شده است و هنوز مدل متمرکز کاملاً دولتی برای رشته‌های پایه و مدل شبکه‌ای برای ایجاد یک اتحاد و هماهنگی راهبردی با ورزش مدارس و دانشگاه‌ها وجود ندارد.

A9
رمضانی‌نژاد و
هژبری (۱۳۹۶)

مهم‌ترین موانع توسعه هندبال سبزوار را صنعتی نبودن شهر سبزوار و محدودیت در پشتیبانی مالی از بخش صنعتی، ضعف مدیریت در فدراسیون هندبال و هیئت هندبال سبزوار، عدم استفاده از مربیان باتجربه، متخصص و متعهد در هندبال شهرستان، عدم وجود سازوکاری جهت تشویق و تقدیر از افراد و دست‌اندرکاران و حامیان ورزش هندبال شهرستان و عدم استفاده بهینه از اماکن و تأسیسات ورزشی موجود بیان کرد و بهره‌گیری از بخش خصوصی، استفاده از نیروهای متخصص، شایسته و باتجربه، حمایت از نشریات ورزشی محلی و راه‌اندازی سایت‌های اینترنتی مختص هندبال و بهره‌برداری مناسب از اماکن و تأسیسات ورزشی از جمله راهکارهای پیشنهاد شده بود.

A10
کیخسروی و
همکاران (۱۳۹۶)

در بررسی اثرگذاری ابعاد کلان توسعه و برخی از متغیرهای جغرافیایی بر توسعه ورزش قهرمانی از سال ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۰ نشان دادند که میزان توسعه‌یافتگی استان‌ها در ورزش قهرمانی با یکدیگر متفاوت است و از میان ابعاد کلان توسعه، به ترتیب: توسعه فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی استان‌ها بر توسعه ورزش قهرمانی بیشترین تأثیر را داشته است. همچنین از میان متغیرهای جغرافیایی، تأثیر مساحت، متوسط درجه حرارت سالانه و متوسط سالانه بارش استان‌ها بر توسعه ورزش قهرمانی استان‌ها معنادار بود.

A11
ملائی و همکاران
(۱۳۹۷)

در تحقیق خود با عنوان «تحلیل عوامل مؤثر بر صنعت ورزش ایران با رویکرد داده بنیاد» و بر اساس نتایج به دست آمده از مطالعه اسناد بالادستی و مصاحبه‌های عمیق نشان دادند که عوامل سیاست‌زدایی، مدیریت اثربخش و کارآمد، توسعه منابع انسانی، ارتقای زیرساخت‌ها و توسعه فضاهای ورزشی استاندارد، طراحی نظام استعدادیابی، اصلاح ساختار، تجاری‌سازی، خصوصی‌سازی و استقرار مکانیزم توسعه صنعت ورزش به عنوان ده مؤلفه مؤثر در توسعه صنعت ورزش ایران می‌باشند.

A12
رضایی و صالحی
پور (۱۳۹۷)

در تحلیل کیفی (گراند تئوری) عوامل مؤثر بر توسعه هندبال اقلیم کردستان نه مقوله اصلی و مقوله‌های فرعی مربوط به هر کدام شامل محیط پویا (حمایت دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی، حمایت دولت، ثبات سیاسی و نظامی، ثبات اقتصادی - اجتماعی، وجود جمعیت جوان)، مدیریت و برنامه‌ریزی (مدیریت کارآمد و اثربخش، برنامه محوری)، بازیکنان ماهر و توانمند (بازیکنان آموزش دیده، استفاده از تجارب خارجی)، مسابقات و رویدادهای منظم و منسجم (مسابقات داخلی منظم و منسجم، حضور مقتدرانه در مسابقات ملی و بین‌المللی)، منابع مالی و سخت افزاری (منابع سخت افزاری، جذب حمایت‌های مالی، مدیریت مالی)، توجه به هندبال پایه (استعدادیابی، پرورش استعداد)، منابع انسانی توانمند (مربیان توانمند، داوران توانمند)، ارتباطات و رسانه‌های کارآمد (پوشش رسانه‌ای مطلوب، ارتباطات بین‌المللی،

A13
کریم قادر
(۱۳۹۷)

ارتباطات ملی) و رشد و توسعه هندبال (کسب مدال و افتخار، افزایش مشارکت عمومی در ورزش، افزایش تعداد بازیکنان هندبال) به دست آورد.

در طراحی الگوی پارادایمی توسعه ورزش قهرمانی و حرفه‌ای ایران، عوامل تعهد اجرایی مدیران، اصلاح ساختار دولت محور، تجاری‌سازی، خصوصی‌سازی، ارتقای زیرساخت و توسعه فضاهای ورزشی استاندارد، طراحی نظام استعدادیابی، بسترسازی حرفه‌ای، عوامل اقتصادی، فناوریانه، فرهنگی و سیاسی (حاکمیت، دولت و مجلس) و استقرار مدل توسعه ورزش قهرمانی و حرفه‌ای به عنوان نه مؤلفه مؤثر در توسعه ورزش قهرمانی و حرفه‌ای ایران شناسایی و استخراج گردید.

در مطالعه تطبیقی راهبردهای ورزش قهرمانی جمهوری اسلامی ایران و کشورهای منتخب (انگلیستان، استرالیا، کره جنوبی، کانادا، قزاقستان و آفریقای جنوبی) با تأکید بر بازی های المپیک (۱۹۹۶-۲۰۱۶)، نتیجه گرفتند که برگزاری رویدادهای مهم بین‌المللی ورزشی، وجود فرایند نظام‌مند استعدادیابی در ورزش، تخصیص بودجه مالی ویژه به ورزش قهرمانی و ایجاد اماکن و تأسیسات مدرن ورزشی از ارکان مهم توسعه ورزش قهرمانی محسوب می‌شوند. و نشان دادند که در کشورهای منتخب برای ورزش قهرمانی راهبردهای مدونی تدوین شده و تا حدودی در رسیدن به اهداف خود موفق بوده‌اند. نظام ورزش قهرمانی کشور ایران نیز دارای راهبردی مدون است، ولی برخی ارکان مهم توسعه ورزش قهرمانی مانند میزبانی از رویدادهای بزرگ ورزشی در آن مدنظر قرار نگرفته و بعضی از اهداف محقق نشده و سبب شده‌اند که ورزش قهرمانی کشور به شکل مطلوبی توسعه نیابد.

در بررسی مدل موفقیت کاروان ورزشی ایران در بازی های المپیک ۲۰۲۰ توکیو با رویکرد داده‌بنیاد، نشان دادند که عوامل علی مؤثر شامل: اقتصادی، استعدادیابی، سیاسی، اجتماعی و انگیزشی؛ عوامل زمینه‌ساز مؤثر شامل جمعیتی و جغرافیایی و عوامل مداخله‌ای مؤثر شامل عوامل فرهنگی و پیشینه مدال‌آوری می‌باشند.

عوامل مؤثر بر توسعه ورزش قهرمانی و موفقیت ورزشی را به سه سطح اصلی تقسیم کردند: ۱- متغیرهای سطح خرد: ورزشکاران (ویژگی های ژنتیکی) و افراد محیط زندگی آنان (والدین، مربیان و دوستان). بعضی از متغیرهای سطح خرد را می‌توان کنترل کرد (تکنیک ها و تاکتیک های تمرینی) و بعضی دیگر را نمی‌توان کنترل کرد (ژنتیک). ۲- متغیرهای سطح میانی: سیاست ها و تدابیر ورزشی (عملکرد طولانی مدت را تحت تاثیر قرار می دهند). ۳- متغیرهای سطح کلان: موقعیت اجتماعی و فرهنگی محل زندگی افراد (رفاه اقتصادی، جمعیت، تغییرات جغرافیایی و آب و هوایی، میزان شهر نشینی و نظام سیاسی - فرهنگی). همچنین یک بخش نیز به نام "محیط ورزش قهرمانی"، شامل عوامل همپوشانی شده بین سطوح کلان و میانی از قبیل رسانه ها، سیستم آموزشی، اسپانسر، تماشاگران، بخش خصوصی، سابقه و فرهنگ ورزش قهرمانی می باشد. آنها همچنین بیان کردند که عوامل سیاسی منتهی شونده به موفقیت را می‌توان به نه عامل اصلی (حمایت مالی، رویکرد جامع برای ارتقای سیاست‌ها، مشارکت در ورزش، شناسایی استعداد و سیستم پیشرفت، حمایت ورزشی و شغلی، امکانات آموزشی، تدارک مربی و پیشرفت مربی، رقابت ملی، تحقیقات علمی) تقسیم کرد. این نه عامل در راستای مفاهیم "ورودی"، "توان عملیاتی" و "خروجی" حاصله از تحلیل چارچوب SPLISS می‌باشند.

مدل SPLISS را از طریق استفاده از یک طرح با روش آمیخته جهت ارزیابی روی شش کشور (SPLISS 1.0) انجام دادند و چهار عامل اساسی (منابع مالی، حمایت‌های شغلی ورزشکاران، تسهیلات آموزشی و توسعه مربیگری) و سه حوزه کمتر پیشرفته (سیستم‌های شناسایی و توسعه استعدادها، تحقیقات علمی و فراهم آوردن مربی) را به‌عنوان محرک‌های کسب موفقیت پیشنهاد کردند که ملت‌های مختلف می‌توانند بر اساس آنان به مزیت رقابتی دست یابند. و بیان نمودند که موفقیت ورزش‌های خاص بیشتر نتیجه یک فرایند برنامه‌ریزی راهبردی می‌باشد که کشورها بر روی مجموعه‌ای از عوامل سرمایه‌گذاری می‌کنند.

A14
رضایی، قره
خانلو و مقدم
(۱۳۹۷)

A15
صدری چراغچه
و جلالی فراهانی
(۱۳۹۸)

A16
کامکاری و
همکاران (۱۳۹۸)

A17
دی بوسچر و
همکاران (۲۰۰۶)

A18
دی بوسچر و
همکاران (۲۰۰۹)

از پژوهشی که در استرالیا در مورد چگونگی پرورش ورزشکار نخبه به دست آورده بودند، دریافتند که نقش اقتصادی، عوامل فرهنگی (در سطح کلان) و روش های علمی (پژوهش) در تربیت ورزشکاران نخبه مهم است. آنها	A19 ساتریدو و شیلپوری (۲۰۰۹)
به ده مقوله کلیدی را به عنوان مزیت های رقابتی یک سازمان ورزشی برای رسیدن به موفقیت های ورزشی اشاره می کنند. این مقوله ها شامل امکانات رقابتی و تمرینی، حمایت از حرفه ورزشکاری، کشف و پرورش استعدادها، مشارکت جوانان، حمایت دولتی و سازمانی، حمایت مالی، شرایط محیطی نخبه گان ورزشی، حمایت های علمی، فرصت های رقابت، آموزش و تجهیز مربیان می باشد.	A20 تروینس و همکاران^۱ (۲۰۱۳)
عوامل تاثیرگذار بر توسعه هندبال در شهر نگیاس^۳ کشور اتیوپی^۴ را: عدم آگاهی از بازی های هندبال در جامعه، عدم پوشش رسانه ای، غالب ورزش های توپی دیگر، تعداد نامناسب رقابت سالانه، عدم حضور مربی حرفه ای، انگیزه کم، متناقض در آموزش، امکانات و تجهیزات ناکافی، نظارت ضعیف، فقدان الگوی نقش و عدم حمایت از نهادهای مسئول نشان دادند.	A21 سیمیرت^۲ (۲۰۱۴)
مهم ترین عوامل مؤثر در موفقیت های ورزشی بین المللی را: حمایت مالی، سازمان و ساختار منسجم، میزان مشارکت کننده گان در ورزش، کشف و پرورش استعدادها، حمایت از ورزشکاران در زمان فعالیت و بازنشستگی، برگزاری کلاس های آموزشی و مربیگری، فراهم کردن فرصت های رقابت، تسهیلات تمرینی و پژوهش های علمی می دانند.	A22 براورس و همکاران^۵ (۲۰۱۴)
با مطالعه مدل SPLISS روی ۱۵ کشور (SPLISS 2.0)، نشان دادند که کشورهای موفق در مسابقات بین المللی کارهایی متفاوت انجام می دهند. در همین مطالعه، ارتباط معناداری بین عوامل سیاسی ورزشی کشورها از جمله "هزینه های عمومی در ورزش" با موفقیت ورزشی بین المللی مشاهده شد. در مورد سایر عوامل سیاسی مانند شناسایی و توسعه استعداد یا حمایت شغلی ورزشی، ارتباط معناداری مشاهده نشد. و در بررسی سیاست ها و برنامه های آموزش و پرورش ورزشکاران نخبه در کشور، به این نتیجه رسیدند که از میان نه عامل در نظر گرفته شده در پرسشنامه تحقیق که شامل سازماندهی ساختار ورزش، منابع مالی، فراهم نمودن شرایط برای ورزش کردن همه افراد، شناسایی و پرورش استعدادها، حمایت از ورزشکاران در قبل و بعد از دوران ورزشی، فراهم نمودن شرایط تمرینی مناسب، توسعه و ارتقا دانش مربیان، برگزاری رقابت های تدارکاتی و انجام پژوهش های علمی مناسب بود؛ عامل های منابع مالی، حمایت از ورزشکاران، شرایط تمرینی و توسعه دانش مربیان از عوامل اصلی در توسعه ورزشکاران نخبه است.	A23 دی بوچپر و همکاران (۲۰۱۵)
در بررسی نقش جامعه (اندازه و تراکم جمعیت منطقه) در توسعه ورزشکاران نخبه هندبال دانمارک نشان دادند که بازیکنان نخبه هندبال عمدتاً از مناطقی که تراکم جمعیت کمتری دارند، آمده اند.	A24 روسین و همکاران^۶ (۲۰۱۶)
عوامل مؤثر بر توسعه ورزش تیراندازی در کره جنوبی را فاکتورهایی از جمله ساختار سازمانی مؤسسه تیراندازی کره، استعدادیابی ورزشکاران، توسعه علم مربیان، و افزایش بهبود امکانات و تأسیسات، می دانند.	A25 پارک^۷ و همکاران (۲۰۱۶)
در بررسی موفقیت ورزش چین در بازی های المپیک تابستانی نشان داد که که پیکربندی فعلی المپیک چین و توزیع مدال های طلا (در بین رشته های ورزشی، عمدتاً از تحقیقات تیان	A26

1. Truyens et al.
2. SIMIRET DEMISSIE
3. Nifas silk lafto sub city
4. Ethiopian
5. Brouwers et al.
6. Rossing
7. Park et al.

- ژنگ و چن^۸ (۲۰۱۶)
- مایچیو^۲ در زمینه تمرینات ورزشی مبتنی بر "اصل پنج کلمه"^۳ (یعنی کوچک، سریع، زن، آب و چابک) پشتیبانی می‌شود. علاوه بر این، شواهد روشنی در مورد گسترش مداوم چین در بازار و جاه طلبی برای موفقیت بیشتر در رشته‌های ورزشی جهت کسب مدال طلا وجود دارد.
- A27
مانوئل اورتگا^۴ (۲۰۱۷)
- با هدف بررسی ویژگی‌های تناسب اندام در بازیکنان هندبال در سنین مختلف و تعیین رابطه بین این پارامترها با سرعت پرتاب در اسپانیا نشان داد که اگرچه قدرت اندام‌های بالایی و سرعت بالا در پریدن نقش مهمی ایفا می‌کنند با این حال سرعت پرتاب هندبال و رسیدن به عملکرد بهتر به شدت با قدرت اندام پایینی ارتباط دارد، و پیشنهاد می‌کند که مربیان نیاز به برنامه‌های قدرتمند مناسب برای بهبود سرعت پرتاب بازیکنان هندبال می‌باشند و یکی از یافته‌های اصلی این مطالعه این بود که سرعت بیشتر برای پرتاب در پرش و سه گام با افزایش عملکرد هندبال ارتباط دارد.
- A28
وبر، دی بوسچر و کمپف^۵ (۲۰۱۷)
- تحلیل راهبردی کشورهای مدال آور در المپیک زمستانی از سال ۱۹۹۲ تا ۲۰۱۸ نشان داد است که نقش کمیته بین المللی المپیک (IOC) و فدراسیون‌های بین المللی مربوطه تاثیر زیادی داشته است. این سازمان ها با معرفی رویدادهای جدید و تغییر قوانین صلاحیت، رقابت را در بازارهای جوایز المپیک حاکم می‌کنند.
- A29
جانا نوا^۶ (۲۰۱۷)
- در بررسی مدیریت و ساختار ورزش قهرمانی جمهوری چک (از دیدگاه مدل SPLISS) نشان دادند که هیچ سیاست کاری در سطح ملی، منطقه ای یا محلی برای توسعه ورزش قهرمانی وجود ندارد. ورزش قهرمانی به طور کلی تحت پوشش منطقه ۷^۷ نمایندگی رقابت‌پذیری ورزش جمهوری چک^۷ است. هیچ سیاست هماهنگ ملی برای ورزش قهرمانی وجود ندارد. مشارکت ورزشکاران و مربیان در سیاستگذاری و ارزیابی ورزش قهرمانی، رضایت بخش و محدود نیست. در منطقه ورزش قهرمانی، هیچ همکاری، شبکه ارتباطی و مشارکتی بین گروه‌های مختلف هدف و علاقه‌مند (ورزشکاران، مقامات اداری دولتی، بخش تجارت، بخش آموزش، سازمان های ورزشی و سازمان های ورزشی) وجود ندارد.
- A30
توکماچو^۸ (۲۰۱۸)
- مشکل اصلی در توسعه غواصی کره جنوبی، عدم برنامه بلند مدت برای توسعه غواصی و همچنین عدم حمایت و بودجه کافی از سوی دولت است. همچنین نشان داد که توجه کافی و پشتیبانی کافی به جوانان غواص در مدارس منطقه نمی‌شود و حمایت بسیار کمی از ورزشکاران با استعداد صورت می‌گیرد. تصور غلط کره جنوبی‌ها در مورد غواصی و عدم تمایل دولت به محبوب کردن ورزش غواصی نیز مانع از توسعه این ورزش می‌شود.
- A31
ژنگ و همکاران^۹ (۲۰۱۸)
- در بررسی سیاست‌های ورزشی چین بیان کردند ورزش از زمان تأسیس جمهوری خلق چین (سال ۱۹۴۹) جدایی ناپذیر از برنامه سیاست های دولت چین است. و برجستگی سیاسی ورزش در دو یا سه دهه گذشته بیشتر شده است، و افزایش مداوم موفقیت نخبگان ورزشی نشان می‌دهد که میزبانی رویدادهای ورزشی از جمله بازی های المپیک، افزایش تعامل جهانی چین با سازمان های ورزشی و تحولات حرفه ای سازی و تجارت ورزشی از مهمترین عوامل بوده‌اند.

- Zhenga and Chen
- Tian Maijiu's
- Five-Word principle
- Manuel Ortega-Becerra
- Weber, De Bosscher & Kempf
- Jana Nova
- Competitiveness of Sport Representation of the Czech Republic.
- Tokmachov
- Zheng et al.

در بررسی ارتباط عوامل اجتماعی اقتصادی (اندازه جمعیت و سرانه تولید ناخالص داخلی) با عملکرد ورزشی بین‌المللی روی ۱۶ کشور، چهار دسته از سیستم‌های سیاسی ورزشی (رهبری، چالشی، نوظهور و خاص) را شناسایی کردند. و نشان دادند که تفاوت معناداری بین اندازه جمعیت، GDP و عملکرد ورزشی در ورزش‌های تابستانی مشاهده شد، ولی این امر در مورد ورزش‌های زمستانی صادق نبود.

A32
رنود، دی بوسچر
و کمیف^۱
(۲۰۱۹)

به بررسی تأثیر طولی چهار عامل از مدل SPLISS شامل: پشتیبانی مالی، منابع انسانی، تأمین مربیگری و فعالیت مرحله بنیادی - بر موفقیت بین‌المللی تیم‌های ملی فوتبال بانوان پرداخته‌اند نتایج نشان داد که ارائه مربیگری بسیار تخصصی تأثیر معنادار و مثبتی در موفقیت بین‌المللی در فوتبال بانوان دارد، در حالی که نمایندگان ما برای حمایت مالی، منابع انسانی و فعالیت مرحله بنیادی هیچ قدرت توضیحی قابل توجهی برای موفقیت تیم‌های ملی بانوان ندارند. توسعه اقتصادی یک کشور، استعداد استعدادی، آب و هوایی و میراث فوتبال مردان پیش بینی کننده قابل توجهی از سطح عملکرد فوتبال بانوان این کشور است.

A33
والنتی، سلز و
مارو^۲ (۲۰۱۹)

در شناسایی مناسب‌ترین متغیرها جهت توصیف سطح عملکرد تیم‌ها در مسابقات جهانی هندبال مردان (۲۰۱۹ - ۲۰۰۷) به این نتیجه رسیدند که بهترین تیم‌ها، تیم‌هایی بودند که بازیکنان بلندقدتری دارند و در نبردهای منطقه ۹ متر و گوش ضمن کارایی بیشتر، تعداد بلاک (سد کردن) بیشتری نیز در دفاع داشته‌اند. این یافته‌ها راهنمای خوبی برای متخصصان و مربیان هندبال جهت انتخاب بازیکنان، ارائه رویه‌های تمرین، تجزیه و تحلیل حریفان و ایجاد راهبردهای مسابقه با توجه ویژه به این متغیرها می‌باشد.

A34
آلمدیا و
همکاران^۳
(۲۰۱۹)

مهمترین تحقیقات اخیر داخلی در زمینه توسعه هندبال، پژوهش آقایی (۱۳۸۹)، امیرتاش (۱۳۹۱)، اقتداری بروجنی (۱۳۹۵)، کیخسروی و همکاران (۱۳۹۶) و کریم قادر (۱۳۹۷) می‌باشد که هر یک برخی عوامل تأثیرگذار در رشد و توسعه هندبال را ارائه داده‌اند و خلاصه آنها در جدول ۱ آورده شده است. بیشتر تحقیقات خارجی پیرامون ورزش هندبال نیز بیشتر بر روی متغیرهای آنتروپومتریک و فیزیولوژیکی (از جمله ماسانویک و همکاران^۴، ۲۰۱۸)، استعدادیابی (از جمله فرناندز و همکاران^۵، ۲۰۱۷)، مهارت‌های روان‌شناختی (از جمله پرزدنووک و همکاران^۶، ۲۰۱۹)، عملکرد و مهارت بالا (از جمله فراری، سارمنتو و واز^۷، ۲۰۱۹ و آلمدیا و همکاران، ۲۰۱۹) انجام شده است.

درک عوامل موفقیت بین‌المللی، مورد علاقه بسیاری از ذینفعان از جمله نهادهای عمومی، سازمان‌ها و حامیان ورزشی است. با وجود این، شناسایی عواملی که موفقیت ورزشی بین‌المللی را پیش‌بینی کند، پیچیده است (والنتی، سلز و مارو، ۲۰۱۹)، زیرا موفقیت و مدیریت در ورزش حرفه‌ای، متأثر از ترکیب متغیرهای ورزشکاران فردی و محیط پیرامونی آنان (سطح خرد)، سیاست‌های ورزشی و مسئولان ذی‌ربط (سطح میانی) و شرایط اجتماعی و فرهنگی افراد جامعه (سطح کلان) می‌باشد (دی بوسچر و همکاران، ۲۰۰۶). ورزش هندبال ایران در طول ۵۰ سال تاریخچه خود، مراحل رشد و توسعه خود را در ابتدا با مشکلات بیشتر و سپس با سرعت نسبی بهتری تا سال‌های اخیر طی کرده است. نقطه آغاز آن مهرماه ۱۳۴۴ به عنوان یک درس جدید در برنامه آموزشی دوره کارشناسی

1. Renaud, De Bosscher & Kempf
2. Valenti, M., Scelles, N., & Morrow, S
3. Almeida et al.
4. Masanovic et al.
5. Fernandez et al.
6. Przednowek et al.
7. Ferrari, Sarmento & Vaz

معلمان تربیت بدنی در دانشسرای عالی وقت می‌باشد. سپس تأسیس «انجمن هندبال» به عنوان یکی از ورزش‌های رسمی آموزش و پرورش در سال ۱۳۴۷، تأسیس «فدراسیون هندبال» در سال ۱۳۵۴ و آغاز به کار «انجمن هندبال دانشگاه‌های کشور» در سال ۱۳۶۷ بود که دکتر امیرتاش با تأسیس و توسعه همه‌جانبه آن‌ها پیوسته همراه بوده است (سایت فدراسیون هندبال ایران، ۱۳۹۹). با این حال در سطح قهرمانی، تیم ملی هندبال ایران در چند سال اخیر با فراز و نشیب‌هایی رو به رو بوده و نتوانسته است به صورت مداوم در میداين بین‌المللی موفق باشد و به رشد خود ادامه دهد؛ چنان که در بازی های آسیایی ۲۰۰۶ دوحه به مقام سوم رسید و در بازی های آسیایی ۲۰۱۰ گوانزو بعد از کره جنوبی به مقام نایب قهرمانی رسید، اما در بازی های آسیایی ۲۰۱۴ اینچئون از این عنوان دفاع نکرد و به مقام چهارمی رسید و در بازی های آسیایی ۲۰۱۸ جاکارتا از صعود به جمع چهار تیم پایانی بازماند و در جایگاه پنجم قرار گرفت. اخیراً نیز با داشتن بیشترین بازیکن لژیونر در بهترین باشگاه‌های اروپایی (۱۱ بازیکن) در بین رقبای آسیایی خود همچنان از صعود به چهار تیم برتر آسیا و جام جهانی ۲۰۱۹ باز ماند. از سوی دیگر، در صورتی که شاخص‌ها و راهکارهای موثر بر توسعه ورزش هندبال در کشور شناسایی نشود، دیری نخواهد پایید که با وجود درخشش و موفقیت‌های ورزش والیبال و بسکتبال و افزایش میزان محبوبیت این رشته‌ها، از تعداد علاقه‌مندان به رشته هندبال کاسته می‌شود و زیرساخت های قهرمانی آن از بین می‌رود. البته برای دستیابی به موفقیت در این رشته، در حله اول، باید عوامل موثر بررسی و شناسایی شود تا بتوان براساس آنها به راهکارهای صحیح و اثربخش دست یافت و آنها را اجرایی کرد. با توجه به اینکه منابع کتابخانه‌ای و پیشینه مطالعات در این حوزه، پراکنده و غیر منسجم بود، محقق مجبور بود که جهت شناسایی عوامل موثر بر توسعه ورزش قهرمانی هندبال از کلی‌ترین روش‌ها همچون روش‌های کیفی برای یکپارچه‌سازی مطالعات منتخب به منظور ایجاد یافته‌های جامع و تفسیری استفاده کند. بنابراین پژوهش حاضر با هدف شناسایی عوامل موثر بر توسعه ورزش قهرمانی هندبال انجام گردیده است و باید به سوالات زیر پاسخ داده شود:

- عوامل موثر بر توسعه ورزش قهرمانی هندبال چیستند؟
- ارتباط این عوامل (مدل مفهومی پژوهش) به چه صورت است؟

روش شناسی پژوهش

پژوهش حاضر با رویکرد کیفی انجام شده و با توجه به وجود اسناد فراوان در زمینه توسعه ورزش قهرمانی و امکان تحلیل ترکیبی آنها، از روش تحقیق کیفی «فرا ترکیب»^۱ استفاده شده است. اگر فرامطالعه^۲، به صورت کیفی و بر روی مفاهیم و نتایج مورد استفاده در مطالعه های گذشته با شیوه کدگذاری متداول در پژوهش‌های کیفی مانند نظریه داده بنیاد انجام گردد، به عنوان فراترکیب شناخته می‌شود (خنیفر و مسلمی، ۱۳۹۹). در این پژوهش، از الگوی هفت مرحله‌ای ساندلوسکی و باراسو^۳ (۲۰۰۷) استفاده شده است. گام‌های این الگو در شکل ۱ نشان داده شده است:

1. Meta synthesis
2. Meta-Study
3. Sandelowski & Barroso

شکل ۱. فرایند الگوی هفت مرحله‌ای فراترکیب ساندلوسکی و باراسو (۲۰۰۷)

تنظیم سؤالات تحقیق: همان‌طور که پیشتر آمد، ابتدا سؤالات پژوهش تدوین گردید. اولین گام از انجام فراترکیب، تدوین سؤالاتی است که بتوان توسط این روش به آن‌ها پاسخ داد. از این رو، سؤالات پژوهش حاضر شامل شناسایی عوامل موثر بر توسعه ورزش قهرمانی هندبال و بررسی ارتباط این مؤلفه‌ها به صورت فرایندی بوده است که در انتهای بخش مقدمه آورده شد.

مرور سیستماتیک ادبیات: جامعه پژوهش حاضر کلیه اسناد و مدارک علمی - پژوهشی منتشر شده در زمینه توسعه ورزش قهرمانی بود که با کلیدواژه‌های "توسعه ورزش قهرمانی"، "توسعه ورزش نخبه"، "توسعه هندبال"، "موفقیت ورزش قهرمانی" و "مدل SPLISS" به صورت فارسی و انگلیسی از منابع معتبر علمی (پایگاه‌های اطلاعاتی و جستجوگرهای گوگل، گوگل اسکالر^۱، ساینس دایرکت، اسکوپوس^۲، پروکوئست^۳، ایران داک، نورمگز، مگ ایران و سیویلیکا) مورد جستجو قرار گرفت. به منظور استخراج تحقیقات مناسب از منابع یاد شده با استفاده از کلیدواژه‌های مشخص، معیارهایی در نظر گرفته شد که در جدول ۲ آمده است. همچنین در همان پدو جستجو، به منظور جلوگیری از دریافت مطالعات نامرتبط از لحاظ عنوانی، محقق عناوین مطالعات فارسی و انگلیسی را در پایگاه‌های اطلاعاتی را به دقت مطالعه کرد تا از ورود منابع نامرتبط فراوان برای گام بعدی جلوگیری نماید.

جدول ۲. معیارهای پذیرش مطالعات در گام دوم

معیار پذیرش	معیارها
انگلیسی و فارسی	زبان مطالعات
تحقیقات منتشر شده از سال ۲۰۰۶ تا ۲۰۱۹ میلادی	زمان مطالعات انگلیسی
تحقیقات منتشر شده از سال ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۸ شمسی	زمان مطالعات فارسی
منابع چاپ شده در نشریات و پایگاه‌های اطلاعاتی معتبر	اعتبار مطالعات
توسعه و موفقیت ورزش قهرمانی	موضوع مطالعات

1. Google
2. Google scholar
3. Science direct
4. Scopus
5. ProQuest

در نتیجه جستجو و بررسی‌های به عمل آمده از منابع اشاره شده و با استفاده از کلیدواژه‌های مورد نظر و با در نظر گرفتن معیارهای پذیرش، در مجموع تعداد ۴۶۵ (۳۸۶ منبع انگلیسی و ۷۹ منبع فارسی) منبع یافت شد.

جستجو و انتخاب منابع مناسب: در این مرحله، منابع و مقالات یافت شده چندین بار بررسی و بازبینی گردیدند و در هر بررسی چندین مقاله رد شد. ابزاری که برای ارزیابی کیفیت پژوهش‌ها در این مرحله استفاده شد، روش ارزیابی حیاتی کسپ^۱ بود که شکل ۲ مراحل اجرای این روش و منابع منتخب را به نمایش گذاشته است:

شکل ۲. نتایج جستجو و چگونگی انتخاب منابع مناسب

پس از آن که منابع جهت تناسب با پارامترهای مطالعه بررسی شد، در قدم بعدی کیفیت روش‌شناختی مطالعات ارزیابی گردید. هدف از این گام، حذف منابعی بود که محقق به یافته‌های آنها اعتمادی نداشت. بنابراین ممکن است مطالعه‌ای که باید در تلفیق وجود می‌داشت، رد شده باشد. در این تحقیق برای ارزیابی کیفیت روش‌شناختی مطالعات از ابزار ارزیابی حیاتی گلین^۲ (۲۰۰۶) استفاده شد که بر اساس معیارهای آن همه منابع انتخاب شده با امتیاز بالاتر از ۷۵ درصد تایید گردیدند.

استخراج اطلاعات منابع: در سراسر فراترکیب، پژوهشگر به طور پیوسته مقالات منتخب و نهایی شده را به منظور دستیابی به یافته‌های درون‌محتوایی مجزایی که در آنها مطالعه‌های اصلی و اولیه انجام می‌شوند، چندبار مرور می‌کند (ساندلوسکی و باراسو، ۲۰۰۷). در پژوهش حاضر نیز اطلاعات منابع منتخب بدین صورت دسته‌بندی شده است: ثبت مرجع مربوط به هر منبع، نام و نام‌خانوادگی نویسنده، سالی که منبع منتشر شده است، هدف تحقیق، نتایج و عوامل حیاتی موفقیتی که هر تحقیق به آنها اشاره کرده است (جدول ۱).

تجزیه و تحلیل و ترکیب یافته‌های کیفی: در طول تجزیه و تحلیل، پژوهشگر موضوعاتی را جستجو می‌کند که در میان مطالعه‌های بررسی موجود در فراترکیب پدیدار شده‌اند. این مورد به عنوان «بررسی موضوعی» شناخته می‌شود. به محض اینکه موضوع‌ها شناسایی و مشخص شدند، بررسی کننده یک

1. CASP
2. Glynn

طبقه‌بندی را شکل می‌دهد و طبقه‌بندی‌های مشابه و مربوط را در موضوعی قرار می‌دهد که آن را به بهترین گونه توصیف می‌کند. موضوع‌های اساس و پایه‌ای نیز برای ایجاد «توضیحات، مدل‌ها و تئوری‌ها یا فرضیات» کاری ارائه می‌شوند (ساندلوسکی و باراسو، ۲۰۰۷). در پژوهش حاضر نیز ابتدا تمام عوامل استخراج شده از مطالعه‌ها به عنوان کد در نظر گرفته شدند. سپس با در نظر گرفتن مفهوم هر یک از این کدها، آنها را در مفهوم‌های بالاتر و انتزاعی‌تری (مقوله‌های فرعی و اصلی) دسته‌بندی کردند تا به این ترتیب مفاهیم پژوهش شکل داده شود.

کنترل کیفیت: برای حفظ کیفیت و پایایی مطالعه در این پژوهش، از شاخص کاپا^۱ استفاده شده است؛ بدین طریق که شخص دیگری از نخبگان مدیریت ورزشی آگاه به موضوع توسعه ورزش قهرمانی، بدون اطلاع از نحوه ادغام کدها و مفاهیم ایجاد شده توسط پژوهشگران، اقدام به دسته‌بندی کدها در مفاهیم کرده است. سپس مفاهیم ارائه شده توسط پژوهشگران با مفاهیم ارائه شده توسط این فرد مقایسه شده است. در نهایت با توجه به تعداد مفاهیم ایجاد شده مشابه و مفاهیم ایجاد شده متفاوت، شاخص کاپا محاسبه گردیده است. میزان مورد قبول این ضریب ۰/۶ می باشد که در تحقیق حاضر ۰/۷۳ به دست آمد.

یافته‌های پژوهش

در مرحله آخر روش فراترکیب، یافته‌های حاصل از مراحل قبل ارائه می‌شوند. ۳۴ منبع انتخاب شده از سوی پژوهشگران به دقت مورد بررسی قرار گرفت و اطلاعات مورد نیاز بر اساس هدف اصلی این مقاله که شناسایی عوامل موثر بر توسعه ورزش قهرمانی هندبال بود، شناسایی شد. ترکیب یافته‌ها در ۲۱ مقوله فرعی و چهار مقوله اصلی عوامل فردی، عوامل انسانی- مدیریتی، عوامل مالی- زیرساختی و عوامل اجتماعی- فرهنگی (جدول ۳) دسته‌بندی شد:

جدول ۳. عوامل موثر بر توسعه ورزش قهرمانی هندبال

سطح	مقوله‌های اصلی	مقوله‌های فرعی	فراوانی	کدها
سطح مقوله‌ها	عوامل فردی (A2, A3, A4, A5, A6, A8, A13, A14, A15, A16, A17, A18, A20, A21, A22, A23, A25, A27, A33, A34)	استعدادیابی صحیح	۸	استعدادیابی / آموزش هندبال / انگیزش / ژنتیک / مربی و والدین / جذابیت‌های رشته ورزشی / روش‌های نوین جذب ورزشکاران / انگیزش از لحاظ مسکن شغل و حقوق .... / پرورش استعدادها و استعدادیابی / مربیان و داوران توانمند / افزایش تجارب بازیکنان / تاثیر دوستان / ژنتیک / سیستم‌های شناسایی و توسعه استعدادها / تسهیلات آموزشی / مربیان حرفه‌ای / بالا بردن انگیزه / افزایش آگاهی نسبت به هندبال / افزایش الگوهای نقش / ویژگی و
		آموزش صحیح مهارت	۴	
	عوامل اجتماعی- فرهنگی	انگیزش	۷	
		ژنتیک	۶	
	عوامل مالی- زیرساختی	مربی، متخصص و والدین	۸	

تناسب اندام/ قد بلند/ بالا بردن
توان رقابتی/ تعهد اجرایی
مدیران/ طراحی نظام
استعدادیابی/

برنامه ریزی و مدیریت/ منابع
انسانی/ قوانین و مقررات/
تحقیق و توسعه/ استاندارد و
ارزیابی/ نیروی انسانی/ تحقیق
و توسعه/ ساختار و سازمان/
منابع مالی/ تحقیقات علمی/
نیروی انسانی/ تخصص
گرایی/ بهسازی منابع انسانی/
تقویت برنامه های توسعه/
نیروی انسانی/ راهکارهای

مدیریتی/ نیروهای متخصص/
توسعه منابع انسانی/ برنامه
محوری/ مدیریت اثربخش/
منابع انسانی توانمند/ برنامه-
ریزی جامع/ هدف گذاری
منابع/ سیاست ها و تدابیر/
تحقیقات علمی/ برنامه ریزی
راهبردک/ حمایت دولتی/
نظارت/ ساختار سازمانی

منسجم/ حمایت از
ورزشکاران/ حمایت از
ورزشکاران/ ساختار سازمانی/
حمایت از ورزشکاران/
سیاست گذاری صحیح/ منابع

انسانی/ تغییر قوانین/ اصلاح
ساختار دولت محور/ طراحی
نظام استعدادیابی/ استقرار
مدل توسعه ورزش قهرمانی و
حرفه ای/ وجود فرایند
نظام مند استعدادیابی در
ورزش

امکانات و تأسیسات/ سرمایه
گذاری/ تقویت بخش
خصوصی/ اماکن و تجهیزات/
تأسیسات و تسهیلات/
حمایت مالی/ امکانات/
حمایت شغلی/ حامیان مالی/
بخش خصوصی/ تقویت منابع

۱۲ برنامه ریزی و
مدیریت

۹ بهسازی و به
کارگیری منابع
انسانی

۵ تدوین قوانین و
مقررات

۴ تقویت تحقیق و
توسعه عوامل انسانی -
مدیریتی

۴ ترسیم ساختار
سازمان (A1, A2, A4,
A5, A6, A8,
A10, A12, A13,
A14, A17, A18,
A19, A20, A21,
A22, A25, A27,
A28, A30, A31,
A33, A34)

۴ حمایت سازمان از
ورزشکاران

عوامل مالی -
زیرساختی

۱۴ توسعه امکانات و
زیرساخت

(A1, A2, A4,
A6, A7, A9,
A10, A11, A12,
A13, A14, A15,
A16, A17, A20,
A21, A22, A23,

میانمی

		A25, A26, A32, A33)		
۷	تقویت بخش خصوصی و حرفه- ای سازی		مالی، فیزیکی / تدوین نظام استانداردهای سازی اماکن / بهبود منابع مالی و تجهیزات / کاهش اماکن و تجهیزات / کاهشی وابستگی به اعتبارات دولتی (استقلال مالی) / امکانات ورزشی / حامیان مالی / اماکن و تأسیسات ورزشی / بخش خصوصی / ارتقا زیرساخت ها و توسعه فضاهای استاندارد / خصوصی سازی و	
۹	حمایت مالی		تجاری سازی / جذب منابع و حامیان مالی / منابع سخت افزاری / تامین اعتبار زیرساخت ها / بخش خصوصی / منابع مالی / حمایت شغلی / حمایت مالی / امکانات و تجهیزات / توسعه اقتصادی حمایت مالی / هزینه های عمومی / منابع مالی / افزایش امکانات و تأسیسات / گسترش بازار / حمایت مالی و بودجه دولتی کافی / سرانه تولید ناخالص ملی / حرفه- ای سازی / توسعه اقتصادی / حمایت مالی / تجاری سازی و خصوصی سازی / ارتقای زیرساخت و توسعه فضاهای ورزشی استاندارد / بستر سازی حرفه ای / عوامل اقتصادی / تخصیص عوامل تکنولوژیکی / آموزش بودجه مالی ویژه به ورزش قهرمانی / ایجاد اماکن و تأسیسات مدرن ورزشی	
۱۰	تقویت منابع مالی و فیزیکی		فرهنگ / منطقه / سیستم سیاسی / مشارکت افراد - رقابت ها و رویدادها / رسانه- ها / جمعیت و تراکم آن / شرایط جغرافیایی / سیاست ملی / مشارکت ورزشی / آموزش و پرورش / تعامل سازمان یافته و اثربخش بین نهادهای مختلف و نظام آموزش و پرورش / بهبود	
۶	تقویت مشارکت افراد	عوامل اجتماعی- فرهنگی		
۵	افزایش رقابت ها و رویدادهای ورزشی	(A1, A2, A4, A6, A7, A8, A9, A10, A11, A13, A14, A15, A16, A17, A19, A20, A21, A24, A28, A29, A32)	کلان	
۸	رسانه های جمعی			

پخش نظام ورزشی از صدا و سیما/ داوطلبان/ حمایت از نشریات / راه اندازی سایت های اینترنتی/ رسانه های کارآمد/ مشارکت عمومی / جمعیت/ میزان شهرنشینی/ برجستگی سیاسی/ ثبات سیاسی و نظامی/ تدارک خدمات جهت ایجاد فرهنگ مطلوب/ پوشش رسانه ای/ تقویت شبکه های ارتباطی/ رسانه/ مشارکت/ ثروت/ توسعه فرهنگی/ سرانه تولید ناخالص ملی/ تولید ناخالص داخلی/ سیستم سیاسی کشور/ میزبانی رویدادهای ورزشی/ رویدادهای جدید/ عوامل فرهنگی و سیاسی/ برگزاری رویدادهای مهم بین المللی ورزشی/ سابقه مدال آوری	۹	توسعه فرهنگی
	۷	سیستم سیاسی
	۸	متغیرهای اجتماعی- اقتصادی

همان گونه که از جدول ۳ برمی آید بررسی توسعه ورزش قهرمانی هندبال از لحاظ محیط درونی و بیرونی در سه سطح خرد، میانی و کلان قابل بررسی می باشد. همچنین، عامل فردی دارای فراوانی در ۲۰ تحقیق، مقوله انسانی- مدیریتی دارای فراوانی در ۲۳ تحقیق، مقوله مالی- زیرساختی دارای فراوانی در ۲۲ تحقیق و مقوله اجتماعی- فرهنگی دارای فراوانی در ۲۱ تحقیق مورد بررسی بود. با توجه به اینکه در پژوهش حاضر از روش اکتشافی فراترکیب استفاده شده است، جهت پاسخ به سوال دوم این پژوهش، از ترکیب مقوله های اصلی و فرعی اشاره شده، مدل مفهومی پیشنهادی پژوهش به صورت شماتیک در شکل ۱ ارائه گردید:

شکل ۱. مدل مفهومی استخراجی از روش فراترکیب

بحث و نتیجه گیری

هدف از پژوهش حاضر، تحلیل کیفی پژوهش‌های انجام گرفته در حوزه توسعه ورزش قهرمانی به ویژه ورزش هندبال بود. در این راستا، با به کارگیری روش فراترکیب، تعداد ۳۴ تحقیق از منابع معتبر علمی بین‌المللی مورد تحلیل قرار گرفت و ۱۴۷ کد شناسایی شد. نتایج فراترکیب، عوامل موثر بر توسعه ورزش قهرمانی هندبال را در دو محیط درونی (سطح خرد و میانی) و بیرونی (سطح کلان) و در چهار مقوله اصلی عوامل فردی (۵ بعد و ۲۴ کد)، عوامل انسانی - مدیریتی (۶ بعد و ۴۰ کد)، منابع مالی - زیرساختی (۴ بعد و ۴۶ کد) و عوامل اجتماعی - فرهنگی (۶ بعد و ۳۷ کد) طبقه‌بندی نمود که در ادامه به بحث و بررسی آنها پرداخته می‌شود.

الف) عوامل فردی: در سطح خرد و مقوله فردی، ما با عواملی سرکار داریم که موفقیت فردی ورزشکاران را تحت تأثیر قرار می‌دهند از قبیل ویژگی‌های ژنتیکی، رفتاری و مهارتی تا افراد محیط پیرامونی آنان همانند والدین، مربیان، متخصصان و دوستان. دی بوسچر و همکاران (۲۰۰۶) معتقدند که در این سطح، برخی عوامل قابل کنترل می‌باشند - از قبیل فنون آموزشی، تاکتیک‌ها و حمایت‌های روان‌شناسانه و پزشکی، درحالی‌که برخی دیگر از قبیل ساختار ژنتیکی قابلیت کنترل شدن را ندارند. در این مقوله، ۲۴ کد باز در ۲۰ تحقیق از جمله: امیرتاش (۱۳۹۱)، اقتداری بروجنی (۱۳۹۵)، کیخسروی و همکاران (۱۳۹۶) و کریم قادر (۱۳۹۷)، دی بوسچر و همکاران (۲۰۰۶)، دیوید و بیکر (۲۰۰۷)، ساتریدو و شیلبوری (۲۰۰۹)، دی بوسچر و همکاران (۲۰۱۵)، مانوئل اورتگا (۲۰۱۷)، والتی، سلز و مارو (۲۰۱۹) و آلمدیا و همکاران (۲۰۱۹) شناسایی شد و در ادامه، کدهای باز که از لحاظ موضوعی نزدیک به هم بودند در یک بعد ادغام شدند و در نهایت ۵ بعد با عنوان استعدادیابی صحیح، آموزش صحیح مهارت، انگیزش، ژنتیک و مربی، متخصص و والدین شکل گرفت. از بین عوامل فردی به دست آمده در این پژوهش، بعد «مربی، متخصص و والدین» و «استعدادیابی صحیح» با ۸ فراوانی بیشترین تعداد کدها را داشت. در بسیاری از موارد، والدین اولین کسانی هستند که بچه‌ها را با فعالیت جسمانی و ورزش قهرمانی آشنا می‌کنند، در کلاس‌های ورزش آنها را ثبت نام می‌کنند و در تمرینات روزانه و مسافرت‌های دور آنها حضور دارند و مخارج مالی آنها را تأمین می‌کنند. به علاوه والدین حمایت‌های عاطفی را نیز در طی دوران ورزش از بچه‌ها به عمل می‌آورند (لالی و کرر^۱، ۲۰۰۸). ورزشکار بودن والدین نیز نقش به سزایی در ورزشکار شدن بچه‌ها دارد. تحقیقات نقش والدین را در ارتقا و رشد استعدادها و ورزشی بچه‌ها بسیار بارز نشان داده‌اند. بوم اظهار کرد که نقش والدین به ویژه نقش حمایتی آنها در پرورش استعدادها ضروری است. در اصل والدین نقش رهبری را در آشنایی با ورزش برای بچه‌های شان ایفا می‌کنند (دیوید و بیکر^۲، ۲۰۰۷). یکی از عوامل اصلی دیگر در این بخش که نقش انکارناپذیری در توسعه ورزش قهرمانی دارد، مربیان هستند که تأثیر مستقیمی بر بهبود عملکرد ورزشکاران دارند (احمدی، ۱۳۹۰). ساتریدو و شیلبوری (۲۰۰۹) بیان می‌کنند که مربیان قلب و روح ورزش قهرمانی هستند. اساس کار مربی، تسهیل شکوفایی استعدادها و ورزشکاران است. والتی، سلز و مارو (۲۰۱۹) نشان دادند که ارائه مربیگری بسیار تخصصی، تأثیر معنادار و مثبتی در موفقیت بین‌المللی در فوتبال بانوان دارد. انگیزش نیز از جمله عوامل تأثیرگذار بر موفقیت یک ورزشکار در سطح بین‌المللی است که تا حدودی می‌تواند فرد را تحت تأثیر قرار دهد. این موضوع ممکن است به دلیل دریافت پاداش‌های مادی حاصل

از قهرمانی یا به سبب عوامل غیرمادی از قبیل نماینده یک ملت بودن در صحنه بین‌المللی باشد. همچنین تفاوت در انگیزش پیشرفت و جهت‌گیری ورزشی، انگیزش ورزشکاران را تحت تأثیر قرار می‌دهد (احمدی، ۱۳۹۰). ژنگ و چن (۲۰۱۶) در بررسی موفقیت ورزش چین در بازی‌های المپیک تابستانی نشان داد که پیکربندی فعلی المپیک چین و توزیع مدال‌های طلا در بین رشته‌های ورزشی، عمدتاً از تحقیقات تیان مایجیو^۱ در زمینه تمرینات ورزشی مبتنی بر «اصل پنج کلمه»^۲ (کوچک، سریع، زن، آب و چابک) پشتیبانی می‌شود. به طور کلی ویژگی‌های فردی از قبیل ژنتیک، ویژگی‌های آنروپومتریک، فیزیولوژیک و روانی می‌توانند بر عملکرد تأثیرگذار باشند. این ویژگی‌ها در ورزش‌های بسته نسبت به ورزش‌های باز بیشتر می‌توانند عملکرد را پیش‌بینی کنند. در ورزش‌های باز، ویژگی‌های روانی از قبیل تصمیم‌گیری درست می‌تواند در تعیین عملکرد و دستیابی به نتایج مهم‌تر از ویژگی‌های آنروپومتریک و فیزیولوژیکی باشد (خوان، ۲۰۰۵). مولفه مهم دیگر در این بخش، استعدادیابی و مدیریت آن است که در بیشتر تحقیقات منتخب قید شده بود. در این مورد هم، دی بوسچر و همکاران (۲۰۱۵) به این نتیجه رسیدند که توسعه استعدادها اولویت موفقیت کوتاه‌مدت نیست، اما ممکن است مزایای رقابتی بلندمدت را به همراه داشته باشند.

ب) عوامل انسانی - مدیریتی: در این مقوله نیز ۴۰ کد باز در ۲۳ تحقیق تحقیق از جمله: کیخسروی و همکاران (۱۳۹۶)، کریم‌قادر (۱۳۹۷)، رضایی و صالحی پور (۱۳۹۷)، رضایی، قره‌خانلو و مقدم (۱۳۹۷)، دی بوسچر و همکاران (۲۰۰۶)، ساتریدو و شیلپوری (۲۰۰۹)، براورس و همکاران (۲۰۱۴)، پارک و همکاران (۲۰۱۶)، دی بوسچر و همکاران (۲۰۱۵)، مانوئل اورنگا (۲۰۱۷)، جانا نوا (۲۰۱۷)، ژنگ و همکاران (۲۰۱۸)، توکماچوو (۲۰۱۸)، والتی، سلز و مارو (۲۰۱۹) و آلمدیا و همکاران (۲۰۱۹) شناسایی شد. بعد از پالایش و ادغام کدهای باز نزدیک به هم در نهایت ۶ بعد با عنوان برنامه‌ریزی و مدیریت، بهسازی و به کارگیری منابع انسانی، تدوین قوانین و مقررات، تقویت تحقیق و توسعه، ترسیم ساختار سازمان و حمایت سازمان از ورزشکاران شکل گرفت که از بین آنها، بعد برنامه‌ریزی و مدیریت با ۱۲ فراوانی بیشترین تعداد کدها را داشت. براورس و همکاران (۲۰۱۴) سازمان و ساختار منسجم، حمایت از ورزشکاران در زمان فعالیت و بازنشستگی و پژوهش‌های علمی را در موفقیت‌های ورزشی بین‌المللی موثر می‌دانند. پارک و همکاران (۲۰۱۶) نیز ساختار سازمانی مؤسسه تیراندازی کره و توسعه علم مربیان را از عوامل مؤثر بر توسعه ورزش تیراندازی در کره جنوبی می‌دانند. توکماچوو (۲۰۱۸) مشکل اصلی در توسعه غواصی در کره جنوبی را عدم برنامه بلندمدت برای توسعه غواصی، عدم حمایت و بودجه کافی از سوی دولت، تصور غلط کره جنوبی‌ها در مورد غواصی و عدم تمایل دولت به محبوب کردن ورزش غواصی بیان کردند. جانا نوا (۲۰۱۷) در بررسی مدیریت و ساختار ورزش قهرمانی جمهوری چک (از دیدگاه مدل SPLISS) نشان داد که هیچ سیاست کاری در سطح ملی، منطقه‌ای یا محلی برای توسعه ورزش قهرمانی وجود ندارد. مشارکت ورزشکاران و مربیان در سیاستگذاری و ارزیابی ورزش قهرمانی، رضایت بخش و محدود نیست و در بخش ورزش قهرمانی، هیچ همکاری، شبکه ارتباطی و مشارکتی بین گروه‌های مختلف هدف و علاقه‌مند (ورزشکاران، مقامات اداری دولتی، بخش تجارت، بخش آموزش، سازمان‌های ورزشی و سازمان‌های ورزشی) وجود ندارد. اما مقایسه

1. Tian Maijiu's
2. Five-Word principle
3. Xun

بین‌المللی نشان داده است که استرالیا و هلند یکپارچه ترین رویکرد برای توسعه راهبرد های ورزش نخبه را اتخاذ کرده اند. هماهنگی شدیدی در سطح ملی، برنامه ریزی بلند مدت و ارزیابی دوره‌ای راهبرد ها توسط ورزشکاران و مربیان آنها وجود دارد (جانا نوا، ۲۰۱۷). همچنین دی بوسچر و همکاران (۲۰۱۵) نشان دادند که کشورهایی که به طور مؤثر سازماندهی می‌شوند، عملکرد بهتری دارند. کشورهای کارآمد (به عنوان مثال، استرالیا، فرانسه، هلند و ژاپن برای ورزش های تابستانی) با هزینه کمتری کار می‌کنند و یک رویکرد یکپارچه برای توسعه سیاست ورزش قهرمانی خود دارند و آنچه در این کشورها با هم مشترک هستند، عبارت است از: هماهنگی قوی ملی با فعالیت ها، ساختار تصمیم‌گیری روشن، مشارکت شدید ورزشکاران و مربیان در فرایند سیاست گذاری، کارکنان و مدیران تمام وقت در فدراسیون‌ها و هیئت‌های ورزشی، سطح بالایی از سیاست خدمات محور در قبال نهادهای حکومتی ملی / فدراسیون ها یا سازمان های ملی ورزشی) اما با اصول مسئولیت پذیری و برنامه ریزی بلندمدت (دی بوسچر و همکاران، ۲۰۱۵). در این مقوله، بعد تقویت تحقیق و توسعه نیز اهمیت زیادی دارد، چرا که دی بوسچر و همکاران (۲۰۱۵) نشان دادند که تحقیقات علمی و نوآوری با موفقیت پیوند مثبت دارد و نمرات بالا در این بخش نشانگر کشورهایی است که دیدگاه میان مدت و طولانی مدت نسبت به دستیابی یا حفظ موفقیت های ورزش قهرمانی دارند و پشتوانه علمی برتر در توسعه ورزش قهرمانی، کشورهایی را تشویق می‌کند که می‌خواهند رهبر باشند، نه پیرو. همچنین ساتریدو و شیلبوری (۲۰۰۹) از پژوهشی که در استرالیا در مورد چگونگی پرورش ورزشکار نخبه به دست آورده بودند، نتیجه گرفتند که روش‌های علمی (پژوهش) می‌تواند در تربیت ورزشکاران نخبه موثر باشد. به طوری که در سال ۱۹۸۴، برای اولین بار این کشور نسبت به تدوین «برنامه ملی پژوهش برای ورزش» اقدام نمود. آن‌ها همچنین طی یک مطالعه در یک سال قبل و بعد از المپیک سیدنی به این نتیجه رسیدند که کشف افراد علاقه مند و با استعداد، تدوین راهبرد های بلندمدت برای دستیابی به موفقیت، جذب کمک های مالی و کسب منزلت اجتماعی، از راه‌های جذب افراد به ورزش و تربیت ورزشکاران نخبه است.

ج) عوامل مالی - زیرساختی: در این مقوله، ۶۶ کد باز در ۲۲ تحقیق از جمله: کریم قادر (۱۳۹۷)، رضایی، قره خانلو و مقدم (۱۳۹۷)، صدری چراغتپه و جلالی فراهانی (۱۳۹۸)، کامکاری و همکاران (۱۳۹۸)، دی بوسچر و همکاران (۲۰۰۹)، دی بوسچر و همکاران (۲۰۱۵)، رنود، دی بوسچر و کمپف (۲۰۱۹) و الوتتی، سلز و مارو (۲۰۱۹) شناسایی شد. در ادامه، با ادغام کدهای باز که از لحاظ موضوعی نزدیک به هم بودند، در نهایت ۴ بعد با عنوان توسعه امکانات و زیرساخت، تقویت بخش خصوصی و حرفه‌ای‌سازی، حمایت مالی و تقویت منابع مالی - فیزیکی شکل گرفت که از بین آنها، بعد توسعه امکانات و زیرساخت با ۱۴ فراوانی بیشترین تعداد کدها را داشت. منابع مالی و زیرساختی از موارد مهم تاثیرگذار در موفقیت ورزشی بین‌المللی می‌باشد که در بیشتر تحقیقات مرتبط نقش آن اثبات شده است. کشورهایی که بیشترین سرمایه گذاری را در ورزش نخبه (کره، ژاپن، فرانسه، استرالیا و کانادا) داشتند نیز موفق‌ترین کشورها در ورزش های تابستانی و زمستانی بودند (دی بوسچر و همکاران، ۲۰۱۵). البته با آن که بودجه و منابع مالی قوی، موفقیت را تعیین می‌کند، اما آن را تضمین نمی‌کند و صرفاً برای حفظ سطح مداوم موفقیت، بودجه بیشتری برای سرمایه گذاری در سیستم لازم است. امکانات و تجهیزات ورزشی مناسب نیز یکی از عوامل موثر مهم و پایه در ارتقای کیفی اجرای ورزشی به شمار می‌آید. فقدان و یا کمبود امکانات و تجهیزات ورزشی مناسب از عواملی است که بر پیشرفت ورزشکاران اثر منفی می‌گذارد و رسیدن به اوج

عملکرد ورزشی منوط به مهیا بودن امکانات و تجهیزات ورزشی مناسب است. دی بوسچر و همکاران (۲۰۰۹) در بررسی مدل SPLISS با روش آمیخته روی شش کشور نشان دادند که چهار عامل اساسی (منابع مالی، حمایت‌های شغلی ورزشکاران، تسهیلات آموزشی و توسعه مربیگری) و سه حوزه کمتر پیشرفته (سیستم‌های شناسایی و توسعه استعدادها، تحقیقات علمی و فراهم آوردن مربی) به عنوان محرک‌های کسب موفقیت عمل می‌کنند و ملت‌های مختلف می‌توانند بر اساس آنان به مزیت رقابتی دست یابند. آنها بیان نمودند که موفقیت ورزش‌های خاص بیشتر نتیجه یک فرایند برنامه‌ریزی راهبردی می‌باشد که کشورها بر روی مجموعه‌ای از عوامل سرمایه‌گذاری می‌کنند و در تحقیق بعدی نیز در سال ۲۰۱۵ روی ۱۵ کشور (SPLISS 2.0) نشان دادند که کشورهای موفق در مسابقات بین‌المللی کارهایی متفاوت انجام می‌دهند. در همین مطالعه، ارتباط معناداری بین عوامل سیاسی ورزشی کشورها از جمله «هزینه‌های عمومی در ورزش» با موفقیت ورزشی بین‌المللی مشاهده شد. در مورد سایر عوامل سیاسی مانند شناسایی و توسعه استعداد یا حمایت شغلی ورزشی، ارتباط معناداری مشاهده نشد. والتی، سلز و مارو (۲۰۱۹) نیز نشان دادند که توسعه اقتصادی یک کشور، استعداد، شرایط آب و هوایی و میراث فوتبال مردان، پیش بینی کننده قابل توجهی از سطح عملکرد فوتبال بانوان است. تقویت بخش خصوصی و حرفه‌ای سازی نیز یکی دیگر از عوامل موثر بر توسعه ورزش قهرمانی در این بخش می‌باشد. در ایران بیشتر فعالیت‌ها در حوزه ورزش قهرمانی در اختیار دولت است و ورود بخش خصوصی در این زمینه و حرفه‌ای شدن باشگاه‌ها هنوز در ابتدای راه خود قرار دارد. بدیهی است حذف قوانین دست و پاگیر، حذف بروکراسی پیچیده اداری، ایجاد امنیت در محیط سرمایه‌گذاری به ترغیب بخش خصوصی برای سرمایه‌گذاری در ورزش قهرمانی می‌انجامد و می‌تواند هزینه‌های گزاف دولت در این زمینه را کاهش دهد. دی بوسچر و همکاران (۲۰۰۹) بیان کرده‌اند که عوامل سطح میانی به‌طور کامل یا بخشی از آن توسط خط‌مشی‌ها و سیاست‌های ورزشی تعیین می‌شود و در صورتی که همه شرایط سطح کلان مساوی باشد، ورزشکاران نخبه کشورهای موفق خواهند بود که سیستم‌های ورزشی موثرتر و کارآمدتری در ورزش قهرمانی داشته باشند. به همین دلیل سازمان‌های ملی ورزشی در سراسر جهان مبالغ هنگفتی جهت ارتقای ورزش قهرمانی کشور خود هزینه می‌کنند و در واقع رقابت در ورزش به رقابت بین سیستم‌ها تبدیل شده است.

د) عوامل اجتماعی - فرهنگی: در این مقوله نیز ۳۷ کد باز در ۲۱ تحقیق از جمله: رضانی‌نژاد و هژبری (۱۳۹۶)، کریم‌قادر (۱۳۹۷)، رضایی، قره‌خانلو و مقدم (۱۳۹۷)، صدری چراغ‌تپه و جلالی فراهانی (۱۳۹۸)، کامکاری و همکاران (۱۳۹۸)، جانسون و علی (۲۰۰۴)، دی بوسچر و همکاران (۲۰۱۵)، ویر، دی بوسچر و کمپف (۲۰۱۷)، جانا نوا (۲۰۱۷) ژنگ و همکاران (۲۰۱۸)، و روند، دی بوسچر و کمپف (۲۰۱۹) شناسایی شد. در ادامه، کدهای باز که از لحاظ موضوعی نزدیک به هم بودند در یک بعد ادغام گردیدند و در نهایت ۶ بعد با عنوان تقویت مشارکت افراد، افزایش رقابت‌ها و رویدادهای ورزشی، رسانه‌های جمعی، توسعه فرهنگی، سیستم سیاسی کشور و متغیرهای اجتماعی - اقتصادی شکل گرفت. امروزه، ورزش به یکی از جنبه‌های مهم سیاست‌گذاری و مداخله دولت‌ها تبدیل شده است که دلایل عمده آن علاوه بر توجه رسانه‌ها، نقش عمده آن در دستیابی به اهداف غیرورزشی به‌ویژه اهداف سیاسی کشورها است. در این راستا، جانسون و علی^۱ (۲۰۰۴) بیان کردند که بین توسعه در ورزش قهرمانی و سیستم سیاسی، رابطه‌ای مستقیم وجود دارد؛ بدین معنا که

بدون داشتن نظام سیاسی دموکراتیک، شناخته شدن در سطح بین‌المللی برای دولت‌ها به منظور حفظ ثبات سیاسی، به مقدار قابل توجهی مشکل می‌باشد. رضانی‌نژاد و هژبری (۱۳۹۶) نیز در بررسی ابعاد نظری توسعه ورزش قهرمانی و کاربرد آن در ورزش ایران به این نتیجه رسیدند که برای توسعه ورزش ایران، ابتدا باید پیوند راهبردی نهاد ورزش با نهادهای بهداشت و سلامتی، اقتصاد، فرهنگ و نظام تربیتی در سطح حاکمیت و سیاستگذاری برقرار شود. سپس با یادگیری سیاست‌های ورزشی و الگوسازی بومی، مدل‌های کاربردی و متناسب ایران را به کار گرفت. فرضیه اصلی مطالعات سطح کلان (عوامل اجتماعی - فرهنگی) این است که توزیع مساوی از استعدادها و ورزشی در سراسر جهان وجود دارد و هر کشوری از فرصت‌های برابر برای تولید ورزشکاران نخبه در رقابت‌ها برخوردار است. پیش‌بینی‌ها و ارزیابی عملکرد در بازی‌های المپیک عمدتاً بر اساس عوامل سطح کلان بوده است. برخی از مطالعات سعی کردند توضیحی اقتصادی برای موفقیت پیدا کنند، در حالی که برخی دیگر رویکرد جامعه‌شناختی تری داشتند. داده‌ها در سطح کلان به راحتی در حوزه عمومی قابل دسترسی است و به همین دلیل است که مطالعات زیادی در این زمینه انجام می‌شود. در مقابل، داده‌های سطح خرد معمولاً به راحتی در دسترس نیستند و تعیین کمیت دشوار است (دی بوسچر و همکاران، ۲۰۱۵). در مقابل، بسیاری از مطالعات توزیع استدلال استعداد را حذف می‌کنند و تأثیر دو متغیر کلان اقتصادی مستقل را نشان می‌دهند: تولید ناخالص ملی (سرانه) یک ملت و جمعیت آن (دی بوسچر و همکاران، ۲۰۰۶؛ جانسون و علی، ۲۰۰۴). دی بوسچر و همکاران (۲۰۰۶) معتقدند که بیش از ۵۰ درصد شاخص‌های تعیین‌کننده موفقیت در سطح بین‌المللی (مانند بازی‌های جهانی و المپیک)، متغیرهای سطح کلان و خارج از کنترل سازمان‌ها و مدیران ورزش هستند. از نظر آن‌ها دو متغیر تولید ناخالص ملی (GDP) و جمعیت حدود ۵۰ درصد کل واریانس موفقیت ورزش را در سطح بین‌المللی پیش‌بینی می‌کند و اجماع کمتر در مورد تأثیر عوامل دیگر مانند توده زمین، مذهب، میزان شهرنشینی و عوامل فرهنگی وجود دارد. رنود، دی بوسچر و کمپف (۲۰۱۹) در بررسی ارتباط عوامل اجتماعی - اقتصادی (اندازه جمعیت و سرانه تولید ناخالص داخلی) با عملکرد ورزشی بین‌المللی را روی ۱۶ کشور نشان دادند که تفاوت معناداری بین اندازه جمعیت، GDP و عملکرد ورزشی در ورزش‌های تابستانی وجود دارد، ولی این امر در مورد ورزش‌های زمستانی صادق نبود. البته روسین و همکاران (۲۰۱۶) نیز در مورد نقش جامعه (اندازه و تراکم جمعیت منطقه) در توسعه ورزشکاران نخبه هندبال دانمارک نشان دادند که بازیکنان نخبه هندبال عمدتاً از مناطقی که تراکم جمعیت کمتری دارند، آمده‌اند. ژنگ و همکاران (۲۰۱۸) در بررسی سیاست‌های ورزشی چین دریافتند که ورزش از زمان تأسیس جمهوری خلق چین (سال ۱۹۴۹) بخشی جدایی‌ناپذیر از برنامه سیاست‌های دولت چین است و برجستگی سیاسی ورزش در دو یا سه دهه گذشته بیشتر شده است و افزایش مداوم موفقیت نخبگان ورزشی نشان می‌دهد که میزبانی رویدادهای ورزشی از جمله بازی‌های المپیک، افزایش تعامل جهانی چین با سازمان‌های ورزشی و تحولات حرفه‌ای سازی و تجارت ورزشی از مهمترین عوامل بوده‌اند. تقویت مشارکت ورزشی افراد نیز از عوامل تأثیرگذار در توسعه ورزش قهرمانی می‌باشد، چرا که ورزش همگانی زمینه را برای رشد ورزش قهرمانی فراهم می‌کند و لازم است که ورزش همگانی بیش از ورزش قهرمانی توسعه یابد. هرچه مشارکت در ورزش قهرمانی بیشتر باشد، زمینه بروز استعدادها و رشد آنها بیشتر خواهد بود. در نتیجه تعداد افراد نخبه ورزشی افزایش می‌یابد و موجب تقویت ورزش قهرمانی خواهد شد. از دیگر عوامل مهم تأثیرگذار در این بخش، رسانه‌های جمعی با بیشترین کد فراوانی (۸ بار) در مقاله‌های مورد

بررسی بود. پوشش رسانه‌ای، بهبود پخش نظام ورزشی از صدا و سیما و تقویت شبکه‌های ارتباطی از جمله کدهای استخراج شده از مقالات مرتبط بود. نتایج تحقیقات نشان داده است که بین نقش رسانه‌ها و توسعه و موفقیت ورزش قهرمانی رابطه مستقیم وجود دارد؛ به طوری که سیمیرت (۲۰۱۴) یکی از عوامل تاثیرگذار بر توسعه هندبال در شهر نفیاس^۱ کشور اتیوپی^۲ را عدم پوشش رسانه‌ای و عدم آگاهی از بازی های هندبال در جامعه قلمداد کرده است. لذا مسئولان ورزش می توانند با توافق با سازمان صدا و سیما از این منبع ارزشمند مالی نهایت استفاده را به سود ورزش قهرمانی به عمل آورند.

عوامل و مولفه‌های به دست آمده در این تحقیق می‌تواند راهنمای خوبی جهت سرمایه‌گذاری، تصمیم‌گیری و اتخاذ راهبردهای مناسب توسعه هندبال کشور باشد و طبق نتایج به دست آمده، عوامل امکانات، مربیگری سطح بالا، دسترسی به رقابت های بین‌المللی، تولید ناخالص ملی (GDP) و جمعیت عوامل مهم و تاثیرگذاری در موفقیت ورزش قهرمانی می‌باشند. با این حال، دی بوسچر (۲۰۱۸) علیرغم نشان دادن ارتباط مثبت و معنادار عوامل مدل SPLISS با موفقیت ورزشی، خاطرنشان کرد که بررسی تطبیقی و تجربی از ورزش قهرمانی و حرفه‌ای با تعدادی از چالش‌های روش شناختی همراه است و مانع از اجرای یک روش جهانی و کامل برای انجام مطالعات ملی می‌شود و هیچ طرح کلی و رویکردی وجود ندارد که برای همه کشورها قابل اجرا باشد و موفقیت را تضمین کند، چرا که ورزش قهرمانی و حرفه‌ای یک محیط بسیار تخصصی و پویا می‌باشد و به صورت یک سیستم استاندارد و از قبل طرح ریزی شده نیست که در کشورها و یا در بین ورزش‌های مختلف تکرار شود. بر این اساس، چالش اصلی کشورها، یافتن ترکیب مناسب عوامل تشکیل دهنده سیستم و فرایندهایی است که به بهترین وجه در متن و فرهنگ خود کار می‌کنند و ترغیب آنها به «معیار»^۳، از رقبا و نه صرفاً محک زدن در برابر آنها باشد و به همین ترتیب می‌توانند از یکدیگر یاد بگیرند (دی بوسچر و همکاران، ۲۰۱۵).

لذا پیشنهاد می‌شود با استناد به عوامل به دست آمده در این تحقیق، جهت پی بردن به عمق مسئله و ارائه راهکارهای کاربردی و بومی توسعه هندبال کشور از روش‌های دیگری همچون روش زمینه‌یابی از طریق مصاحبه با خبرگان این رشته اقدام شود.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

1. Nifas silk lafto sub city
2. Ethiopian
3. Benchlearn

منابع

- احمدی، سیروس. (۱۳۹۰). «بررسی و تعیین عوامل اثرگذار بر موفقیت ورزش قهرمانی ایران». رساله دکتری مدیریت و برنامه ریزی در تربیت بدنی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی.
- اقتداری بروجنی، امید. (۱۳۹۵). «اولویت بندی راهکارهای موثر در توسعه ورزش قهرمانی هندبال ایران». پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه تهران.
- امیرتاش، علی محمد. (۱۳۹۱). «چالش‌ها و فرصت‌های پیش روی هندبال». سخنرانی کلیدی دومین همایش ملی علم و هندبال، دانشگاه شهید بهشتی.
- آقایی، علی اکبر. (۱۳۸۹). «طراحی و تدوین برنامه راهبردی توسعه ورزش هندبال (مورد: استان سمنان)». پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه اصفهان.
- خنیفر، حسین و مسلمی، ناهید. (۱۳۹۹). اصول و مبانی روش‌های پژوهش کیفی. (جلد ۱). چاپ چهارم، تهران: نگاه دانش
- خواجه، فرزاد. (۱۳۸۸). «تحلیل شاخص‌ها و عوامل اثر گذار بر توسعه ورزش قهرمانی». پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران.
- رضایی، شمس‌الدین؛ قره‌خانلو، رضا و سلیمانی مقدم، رضا. (۱۳۹۷). «الگوی پارادایمی توسعه ورزش قهرمانی و حرفه‌ای ایران». مطالعات راهبردی ورزش و جوانان. ۱۸(۴۵)، صص ۱۴۹-۱۶۸.
- رضایی، شمس‌الدین و صالحی‌پور، مژگان. (۱۳۹۷). «تحلیل عوامل مؤثر بر توسعه صنعت ورزش ایران با رویکرد داده بنیاد». نشریه مدیریت منابع انسانی در ورزش. ۱۶(۱)، صص ۸۹-۱۰۷.
- رمضانی‌نژاد، رحیم و هژبری، کاظم. (۱۳۹۶). «مبانی توسعه ورزش و کاربرد آن در ورزش ایران». فصلنامه مجلس و راهبرد. ۲۴(۹۱)، صص ۲۳۳-۲۶۳.
- رمضانی‌نژاد، رحیم؛ هژبری، کاظم؛ عیدی، حسین؛ ریحانی، محمد و عسگری، بهمن (۱۳۹۴). مدیریت ورزش نخبه (تجارب کشورهای موفق). آمل: نشر شمال پایدار
- سایت فدراسیون هندبال جمهوری اسلامی ایران. (۱۳۹۸). «تاریخ هندبال». (۹۸/۱۱/۲۵). <http://irhf.ir/default.aspx?pagename=History&id=12>
- سند تفصیلی نظام جامع توسعه تربیت بدنی و ورزش کشور. (۱۳۸۶). سازمان تربیت بدنی جمهوری اسلامی ایران. تهران: انتشارات سبب
- صدری چراغته، مجید و جلالی فراهانی، مجید. (۱۳۹۸). «مطالعه تطبیقی راهبردهای ورزش قهرمانی جمهوری اسلامی ایران و کشورهای منتخب (انگلستان، استرالیا، کره جنوبی، کانادا، قزاقستان و آفریقای جنوبی) با تأکید بر بازی های المپیک (۱۹۹۶-۲۰۱۶)». رویکردهای نوین در مدیریت ورزشی. ۷(۲۷)، صص ۹-۲۲.
- فراهانی، ابوالفضل؛ کشاورز، لقمان و صادقی، علی. (۱۳۹۵). «تدوین راهبردهای توسعه ورزش قهرمانی ایران». پژوهش‌های کاربردی در مدیریت ورزشی. ۳(۱۹)، صص ۱۲۷-۱۴۲.
- کامکاری، کتابون؛ سجادی، نصراله؛ حمیدی، مهرزاد و جلالی فراهانی، مجید. (۱۳۹۸). «مدل موفقیت کاروان ورزشی ایران در بازی های المپیک ۲۰۲۰ توکیو با رویکرد داده بنیاد». مطالعات راهبردی ورزش و جوانان. ۱۸(۴۶)، صص ۹-۳۲.
- کریم قادر، یحیی. (۱۳۹۷). «تحلیل عوامل مؤثر بر توسعه هندبال اقلیم کردستان: با رویکرد گراند تئوری». پایان نامه کارشناسی ارشد دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه ایلام.
- کیخسروی، افسانه؛ معین فرد، محمدرضا؛ حامدی نیا، محمدرضا و شوشی نسب، پروین. (۱۳۹۶). «موانع توسعه هندبال سبزوار و ارائه راهکار». مدیریت و توسعه ورزش. ۶(۳)، صص ۲۰۰-۲۱۹.

- مظفری، سیدامیراحمد؛ الهی، علیرضا؛ عباسی، شهامت؛ احدپور، هنگامه و رضایی، زین العابدین. (۱۳۹۱). «راهبردهای توسعه نظام ورزش قهرمانی ایران». مطالعات مدیریت ورزشی. ۴ (۱۳)، صص ۳۳-۴۸.
- ملائی، مینا؛ رضائی‌زاد، رحیم؛ یاسوری، مجید و کاوسی، شراره. (۱۳۹۷). «بررسی عوامل مؤثر بر توسعه ورزش قهرمانی استان‌های ایران و ارائه الگوی پیشنهادی». مدیریت ورزشی. ۱۰ (۴)، صص ۷۵۷-۷۷۵.
- Almeida, A. G., Merlin, M., Pinto, A., Torres, R. d. S., & Cunha, S. A. (2019). "Performance-level indicators of male elite handball teams". *International Journal of Performance Analysis in Sport*, 20(1), 1-9. doi:10.1080/24748668.2019.1694305.
- Andreas, Ch. Weber, Veerle, De Bosscher & Hippolyt, Kempf. (2017). "Positioning in Olympic Winter sports: analysing national prioritisation of funding and success in eight nations". *European Sport Management Quarterly*, DOI: 10.1080/16184742.2017.1336782.
- Anne, Renaud., Veerle, De Bosscher., & Hippolyt, Kempf. (2019). "clustering of national elite sport policy systems and association with international sporting performance". 51th Annual Conference of the French Society of Statistics, 3 – 7 June 2019, Nancy.
- Bian '05, Xun. (2005). "Predicting Olympic Medal Counts: the Effects of Economic Development on Olympic Performance". *The Park Place Economist*: Vol. 13. Available at: <http://digitalcommons.iwu.edu/parkplace/vol13/iss1/13>.
- Brouwers, Jessie., Sotiriadou, Popi., De Bosscher, Veerle. (2014). "Sport-specific policies and factors that influence international success: The case of tennis". *Sport Management Review*, <http://dx.doi.org/10.1016/j.smr.2014.10.003>.
- Davids. K and Baker. J (2007). "Genes, environment and sport performance. Why the nature nurture dualism is no longer relevant". *Sports Medicine*, 37(11): 961-80.
- De Bosscher, V. (2018). "A mixed methods approach to compare elite sport policies of nations. A critical reflection on the use of composite indicators in the SPLISS study". *Sport in Society*, 21(2), 331-355.
- De Bosscher, V., De Knop, P., van Bottenburg, M., & Shibli, S. (2006). "A conceptual framework for analysing sports policy factors leading to international sporting success". *European Sport Management Quarterly*. 6(2), 185-215.
- De Bosscher, V., De Knop, P., Van Bottenburg, M., Shibli, S., & Bingham, J. (2009). "Explaining international sporting success: An international comparison of elite sport systems and policies in six countries". *Sport management review*, 12(3), 113-136.
- De Bösscher, V., Shibli, S., Westerbeek, H., & van Bottenburg, M. (2015). *Successful elite sport policies. An international comparison of the sports policy factors leading to international sporting success (SPLISS 2.0) in 15 nations*. Aachen: Meyer & Meyer
- Fernandez-romero, juan José; suarez, helena vila and carral, jose maría cancela. (2017). "selection of talents in handball: anthropometric and performance analysis". *Rev Bras Med Esporte [online]*, vol.23, n.5, pp.361-365. ISSN 1517-8692. <http://dx.doi.org/10.1590/1517-869220172305141727>.
- Iaroslav, Tokmachov. (2018). "A Comparative Study on the Development of Divers in South Korea and Ukraine". MA thesis of Global Sport Management, Department of Physical Education, Seoul National University.
- Jana, Nova. (2017). "Analysis of management and organisation of elite sports from the viewpoint of spliss methodology in the czech republic". brno, proceedings of the 11th international conference on kinanthropology sport and quality of life, od s. 588- 600, 13 s. 2017.

- Jinming, Zheng. & Shushu, Chen. (2016). **“Exploring China's success at the Olympic Games: a competitive advantage approach”**. *European Sport Management Quarterly*, 16:2, 148-171, DOI: 10.1080/16184742.2016.1140797.
- Jinming, Zheng., Shushu, Chen., Tien-Chin, Tan. & Patrick Wing, Chung Lau. (2018). **“Sport policy in China (Mainland)”**. *International Journal of Sport Policy and Politics*, DOI: 10.1080/19406940.2017.1413585.
- Johnson. K. N & Ali, A. (2004). **“A tale of two seasons: participation and medal counts at the summer and winter Olympic games”**. *Social Science Quarterly*, 85, 974- 993.
- Lally, .P. and Kerr, G. (2008). **“The effects of athlete retirement on parents”**. *Journal of Applied Sport Psychology*, 20,42-56.
- Manuel, Ortega-Becerra. (2017). **“Determinant Factors of Physical Performance and Specific Throwing in Handball Players of Different Ages”**. Master's Thesis, Faculty of Sport, Pablo de Olavide University, Seville, Spain.
- Masanovic, B., Milosevic, Z., & Corluca, M. (2018). **“Comparative Study of Anthropometric Measurement and Body Composition between Junior Handball and Volleyball Players from Serbian National League”**. *International Journal of Applied Exercise Physiology*, 7(4), 1-6. <https://doi.org/10.30472/ijaep.v7i4.313>.
- Park,J.W., Tan, T.CH., Park, H.U. (2016). **“Interrogating the Key Policy Factors Behind South Korea's Archery Success”**. *The International Journal of the History of Sport*, Volume 33, 2016 - Issue 5.
- Przednowek, K., Sliż, M., Lenik, J., Dziadek, B., Cieszkowski, S., Lenik, P., Kopeć, D., Wardak, K., Przednowek, K. H. (2019). **“Psychomotor Abilities of Professional Handball Players”**. *International journal of environmental research and public health*, 16(11), 1909. doi:10.3390/ijerph16111909.
- Rossing, N.N., Nielsen, A. B., Elbe, A. M & Karbing, D. S. (2016). **“The role of community in the development of elite handball and football players in Denmark”**. *European Journal of Sport Science*, 16 (2): 237-245.
- Sandelowski, M. and Barros, J. (2007). **Handbook for Synthesizing Qualitative Research**. Springer publishing company Inc
- Simiret, demissie. (2014). **“major factor that affect handball project participation and development with specific priference nifas silk lafto subcity”**. Thesis submitted to school of graduate studies of addis ababa university in partial fulfilment of the requirement for master of science degree in sport science.
- Sotiriadou, K. & Shilbuiy, D. (2009). **“Australian Elite Athlete Development: An Organisational Perspective”**. *Sport Management Review*, 12:137-148.
- Truyens, J., De Bosscher, V., Heyndels, B., & Westerbeeck, H. (2013). **“A resource-based perspective on countries' competitive advantage in elite athletics”**. *International Journal of Sport Policy and Politics*, <http://dx.doi.org/10.1080/19406940.2013.839954>.
- Valenti, M., Scelles, N., & Morrow, S. (2019). **“Elite sport policies and international sporting success: a paneldata analysis of European women's national football teamperformance”**. *European Sport Management Quarterly*, DOI: 10.1080/16184742.2019.1606264.
- Willian, Ferrari., Hugo, Sarmento., & Vasco Simões, Vaz (2019). **“Match Analysis in Handball: A Systematic Review”**. *Journal of Sports Science & Medicine*, DOI: 10.26773/mjssm.190909.